

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการเรียนการสอนของรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน (การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม)
2. พัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษาเมื่อได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และติดตามผลพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน โดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนี้
  - 3.1 มีความพร้อมและร่วมเต็มใจรับผิดชอบในการเรียนรู้
  - 3.2 สามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้
  - 3.3 สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้
  - 3.4 สามารถประเมินตนเองได้
  - 3.5 สามารถแก้ปัญหาได้
  - 3.6 มีความภาคภูมิใจในตัวเอง
4. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของกรณีศึกษา

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน พอสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเรียนการสอนปัจจุบันของรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 ในช่วงการปิดภาคปลาย ปีการศึกษา 2542 โดยศึกษาจากผู้สอน 3 กลุ่ม คือ ผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษมากกว่า 15 ปี ผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 7-15 ปี และ

ผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 7 ปี โดยสุ่มจากผู้สอน 3 กลุ่มนี้ กลุ่มละ 25% คิดเป็นผู้สอนกลุ่มที่ 1 11 คน กลุ่มที่ 2 4 คน และกลุ่มที่ 3 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน (ภาคผนวก ก) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สอนแต่ละคน ๆ ละ 40 นาที และบันทึกเทปไว้ โดยให้ผู้สอนพูดถึงความรู้สึกที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 และการปรับปรุงรายวิชาดังกล่าวตามที่ควรจะเป็นในความคิดของผู้สอน ผู้วิจัยได้ถอดเทปข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา และนับความถี่ร้อยละ

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากข้อคิดเห็นของผู้ที่ผ่านการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 ก่อนการสิ้นสุดภาคปลาย ปีการศึกษา 2542 โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (ภาคผนวก ข) ซึ่งผ่านการพิจารณาจากเพื่อนร่วมงานจำนวนหนึ่ง และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้นิสิตที่กำลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 25% ของนิสิตทุกคณะ (ยกเว้นคณะอักษรศาสตร์) จำนวนแบบสอบถามที่ได้คืนคือ 806 ฉบับ คิดเป็นประมาณ 21% ของนิสิตทั้งหมดที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 ในเทอมนั้น จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทราบถึงความรู้สึกส่วนตัวของผู้เรียนที่มีต่อรายวิชาทั้งสองดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน บรรยากาศในการเรียนการสอน ผู้สอน บทเรียนที่ใช้ การประเมินผลที่ใช้อยู่ ผลของการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพึงพอใจที่มีต่อรายวิชา และการปรับปรุงที่สำคัญ 3 ประการหลักที่ควรเกิดขึ้นในรายวิชาดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการแจกแจงนับความถี่ร้อยละ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาทั้ง 2 และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้เพื่อนำมาประกอบการกำหนดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ แนวคิดเรื่องลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (Knowles, 1990) แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน (Rogers, 1951; 1983) ทฤษฎีเกี่ยวกับบริบททางสังคมของการเรียนการสอน (Rogers, 1969; Tiberius & Billson, 1991) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ (Kolb, 1984) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Deci & Ryan, 1985; Weiner, 1986 และ Fisher, 1990) ทฤษฎีความต้องการ 6 ประการของมนุษย์ (Maslow, 1943) แนวคิดเรื่องการประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (Hart, 1994; Littlejohn, 2001) และผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สอน (ภาคผนวก ก) และผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 ในภาคต้น ปีการศึกษา 2543 เพื่อกำหนดพฤติกรรมย่อยของพฤติกรรมหลัก 6 ประการของผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นพฤติกรรมจากมุมมองของคนในที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนในบริบทของมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ประกอบด้วย แบบฟอร์มข้อมูลส่วนตัวผู้เรียน (ภาคผนวก ค) แบบประเมินความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาคผนวก ง) แบบประเมินตนเองของผู้เรียน (ภาคผนวก จ) แบบฟอร์มบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน (ภาคผนวก ฉ) แบบฟอร์มบันทึกความรู้สึกส่วนตัวของผู้เรียน และข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน (ภาคผนวก ช) แบบฟอร์มสรุปความรู้สึกส่วนตัวที่ผู้เรียนมีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาคผนวก ซ) ตารางเวลาที่ผู้สอนพบผู้เรียนประจำสัปดาห์ (ภาคผนวก ฌ) และแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนโดยผู้วิจัย (ภาคผนวก ญ)

กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 มีลักษณะที่สำคัญคือ เน้นความหลากหลายของกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสนใจ มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังและการพูดมากขึ้น และการส่งเสริม

ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน โดยมีผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ ลักษณะของกระบวนการดังกล่าวมุ่งสร้างบรรยากาศที่ดี เป็นมิตร เป็นกันเอง และไม่หวาดกลัวในการเรียนการสอน อีกทั้งยังมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง แสวงหาวิธีที่เหมาะสมกับตนเองในการเรียนภาษา และขยายการเรียนภาษาออกไปในบริบทนอกห้องเรียนมากขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าในกระบวนการการเรียนการสอนนี้ผู้วิจัยจะมีโอกาสพูดคุยกับผู้เรียน รู้จักกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทราบปัญหาที่ผู้เรียนมี และช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้จักและทดลองวิธีการเรียนรู้ด้วยตัวเองในแบบที่เหมาะสมกับตัวเอง โดยผู้วิจัยได้จัดเวลาให้ผู้เรียนแต่ละคนพบผู้วิจัยทุกอาทิตย์ตามตารางที่กำหนดไว้ครั้งละ 30 นาที เพื่อพูดคุยถึงงานที่ทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัญหาที่พบ และคำแนะนำที่ต้องการ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กระบวนการปฏิสัมพันธ์นี้กับนิสิตชั้นปีที่ 1 คนหนึ่ง จำนวน 28 คน ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 กับผู้วิจัยในภาคแรกของปีการศึกษา 2543

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนเมื่อได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการการเรียนการสอน และติดตามผลพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ปรับกระบวนการการเรียนการสอนที่ได้ทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 2 โดยมีประเด็นสำคัญในการปรับเปลี่ยนคือ ปรับให้กิจกรรมการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีความสอดคล้องสัมพันธ์ และเสริมรับกันมากขึ้น เพื่อมิให้ผู้เรียนมองดูการเรียนรู้นอกห้องเรียนว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินอยู่ และเพื่อมิให้ผู้เรียนคิดถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้ตนเองเกิดความโดดเดี่ยว เหงา ขาดกำลังใจ และไม่สนุก เนื่องจากไม่ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มีความหลากหลายมากขึ้น แต่มีกรอบของเวลากำหนดพอสมควรเพื่อช่วยฝึกผู้เรียนในการกำกับควบคุมตนเองในการเรียน เมื่อผู้วิจัยได้ผนวกการเรียนรู้นอกห้องเรียนและนอกห้องเรียนเข้าด้วยกัน ผลอีกประการหนึ่งที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะมีน้ำหนักของคะแนนในส่วนของการประเมินที่เน้นกระบวนการมากขึ้นจากเดิม 5% เป็น 20% ซึ่งผู้วิจัยจะให้การประเมินที่เน้นการพัฒนาของผู้เรียน และความพยายามในการเรียนรู้เป็นหลัก

อนึ่ง ในกระบวนการการเรียนการสอนที่ปรับใหม่นี้ ผู้วิจัยจะพบผู้เรียน 2 ครั้ง ใน 1 เทอม คือ ต้นเทอม และหลังการสอบกลางภาค โดยกำหนดเป็นการสัมภาษณ์ทั่วไป 1 ครั้ง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 1 ครั้ง ส่วนเวลาที่เหลือผู้วิจัยจะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้เรียนบ่อยครั้ง สังเกตผู้เรียนแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอในห้องเรียน นอกห้องเรียน (ในการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ) และจากผลงานที่ผู้เรียนส่ง ก่อนสิ้นเทอม การศึกษานั้นผู้วิจัยได้จัดให้มีการอภิปรายหมู่ในกลุ่มผู้เรียนที่ผู้วิจัยใช้กระบวนการการเรียนการสอนนี้เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการการเรียนการสอนที่ปรับใหม่นี้กับผู้เรียน 2 กลุ่ม ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 กับผู้วิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ได้แก่ นิสิตคณะหนึ่ง กลุ่มที่ 77 และนิสิตคณะสองกลุ่มที่ 130 จำนวน 28 คน และ 24 คน ตามลำดับ และสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และรายงานในรูปการบรรยายกรณีศึกษา 15 ราย โดยผู้วิจัยเลือกจากผู้เรียนทั้งหมด 52 คน โดยพิจารณาจากลักษณะเด่นของกรณีศึกษาแต่ละราย เพื่อให้เห็นพฤติกรรมที่หลากหลายของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ในบริบทการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน

ในการติดตามผล ผู้วิจัยได้ติดตามผลพฤติกรรมเรียนของกรณีศึกษาในเทอมที่ 1 และครึ่งเทอมแรกของเทอมที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าว นิสิตคณะหนึ่ง กำลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับสาขาวิชา (สำหรับนิสิตคณะหนึ่ง) 1 และ 2 และนิสิตคณะสองกำลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับสาขาวิชา (สำหรับนิสิตคณะสอง) ในเทอมที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งเป็นวิชาบังคับของภาษาอังกฤษตัวสุดท้าย ในการติดตามผลผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษา 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง คือหลังการสอบกลางภาคเทอมที่ 1 และต้นเทอมที่ 2 ปีการศึกษา 2544 และสัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษของนิสิตที่เป็นกรณีศึกษา 1 ครั้ง เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในปลายเทอมที่ 1 ของปีการศึกษา 2544 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้สอนของกรณีศึกษาเหล่านี้บ่อยครั้งเมื่อมีโอกาส ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียน และทัศนคติที่มีต่อวิชาใหม่ รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนตามที่ผู้เรียนและผู้สอนรับรู้ การใช้โอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาในขณะของผู้เรียน ตามที่ผู้สอนและผู้เรียนรับรู้ และความรู้สึกพึงพอใจในตัวเองของผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจนั้น

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของกรณีศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษากรณีศึกษาทั้ง 15 รายในเชิงลึก แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของกรณีศึกษา โดยแบ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและปัจจัยที่ส่งผลทางลบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการเรียนการสอนของรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 (จาก 3 กลุ่มประสบการณ์) จำนวน 25% ของผู้สอนแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยพบว่า ผู้สอนทั้งหมดที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มีความเห็นว่า ภาษาอังกฤษพื้นฐานเป็นรายวิชาที่สำคัญมากสำหรับผู้เรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิชาเฉพาะในสาขาวิชาและการศึกษาต่อ แต่ผู้สอนทั้งหมดกลับพบว่าตนเองไม่มีความพึงพอใจในการสอนเนื่องมาจากสาเหตุหลัก ๆ 5 ประการด้วยกัน ได้แก่ ประการที่ 1 การที่ผู้เรียนมีความหลากหลายสูงทั้งทางด้านความสามารถทางภาษา ทักษะและความเชื่อที่มีต่อการเรียนภาษา ความสนใจ และวิธีการเรียน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะหลักสูตรเดียวสำหรับบัณฑิตทั้งหมดประมาณเกือบ 4,000 คน ประการที่ 2 หลักสูตรต้องการครอบคลุมถึง 4 ทักษะ และมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง ที่ผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกันมาก จึงทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลาในการสอนมากเพื่อครอบคลุมประเด็นที่จะมีการทดสอบ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการเรียนการสอนจึงมีลักษณะค่อนข้างไปทางเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ผลที่ตามมาคือ ประการที่ 3 ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน เพราะการสอนไม่น่าสนใจ จำเจ ซ้ำซาก ผู้เรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนเท่าที่ควร และไม่ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการฟังและพูดที่ได้รับความสนใจน้อยมากในการเรียนระดับก่อนมหาวิทยาลัย ประการที่ 4 การประเมินผลเน้นผลผลิตมากถึง 80% ทำให้การเรียนการสอนมีลักษณะสอนเพื่อสอบมากกว่าการเรียนการสอนเพื่อนำมาฝึกหัดเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านทักษะในการใช้ภาษา และเพราะการสอบมีน้ำหนักมาก ผู้เรียนจึงมิได้สนใจกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนทราบว่าคะแนนในการประเมิน

กระบวนการมีเพียง 20% เท่านั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงหาวิธีที่จะเตรียมตัวสอบให้ได้คะแนนสูงโดยใช้เวลาและความพยายามน้อยที่สุด และประการที่ 5 ผู้สอนที่พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น และพยายามใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมอื่น ๆ นอกห้องเรียน จะพบปัญหาเรื่องการขาดความร่วมมือจากผู้เรียน เนื่องจากการไม่เห็นความสำคัญของการกระทำดังกล่าว การไม่คุ้นเคยกับวิธีการเรียนการสอนใหม่ ความไม่พร้อมของผู้เรียนด้านทักษะภาษาพื้นฐานและทัศนคติต่อการเรียน และปัญหาเรื่องเวลา ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้เรียนบางกลุ่มซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ผู้สอนพยายามส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น จะแสดงความไม่พอใจเรื่องปริมาณงานที่มากเมื่อเทียบกับผู้เรียนในกลุ่มอื่น ๆ

ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เรียน จากคำตอบของผู้เรียน 806 คน คิดเป็นประมาณ 21% ของผู้เรียนทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่าในภาพรวมผู้เรียน 63% มีความพอใจรายวิชาในระดับปานกลาง 24% มีความพอใจในระดับมาก 11% มีความพอใจในระดับน้อย 1% มีความพอใจในระดับมากที่สุด และอีก 1% มีความพอใจในระดับน้อยที่สุด ส่วนในรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สอน วิธีการเรียนการสอน และบรรยากาศในการเรียนการสอน นิสิตประมาณ 32% มีความเชื่อว่าผู้สอนมีความสำคัญมากในการเรียนการสอน สามารถทำให้บรรยากาศในการเรียนดีหรือไม่ดีได้ นิสิตประมาณ 36% พอใจวิธีการเรียนการสอนของผู้สอน แต่ 40% ไม่พอใจกับวิธีการสอนเนื่องจากอาจารย์สอนแบบบรรยายตามตำรา ไม่มีกิจกรรมอะไรเลย ทำให้ผู้เรียนเบื่อ ง่วงนอน ในส่วนของบรรยากาศในการเรียนการสอน ผู้เรียนประมาณ 26% เชื่อว่าบรรยากาศในการเรียนต้นตัว น่าสนใจ สนุก กระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ดี นิสิตประมาณ 21% คิดว่าบรรยากาศในห้องเรียนอบอุ่นเป็นกันเอง อาจารย์เอาใจใส่และเข้าใจผู้เรียนดี ไม่เครียด อย่างไรก็ตาม นิสิตประมาณ 29% มีความเห็นว่าบรรยากาศในการเรียนจำเจ น่าเบื่อ เนื่องจากขาดกิจกรรม นิสิตไม่ได้แสดงความคิดเห็นบ่อยครั้งอาจารย์เฉลยแบบฝึกหัดอย่างเดียวทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิด นิสิตประมาณ 13% คิดว่าบรรยากาศในการเรียนเครียดและกดดัน ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกร็ง ฝืนใจ จำใจ อาย และถูกบังคับ และนิสิตประมาณ 3% กล่าวว่าบรรยากาศเงียบเหงา เศร้าสร้อย ไม่มีใครกล้าพูดในห้อง และฟังอาจารย์พูดไม่รู้เรื่อง ในส่วนที่เกี่ยวกับบทเรียน ผู้เรียนประมาณ 48% เห็นว่าบทเรียนที่ใช้อยู่ดี ครอบคลุม น่าสนใจ ทันสมัย และใช้ประโยชน์ได้ แต่ผู้เรียนประมาณ 30% มีความเห็นตรงกันข้าม และผู้เรียนที่เหลือคิดว่าบทเรียนพอใช้ได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง นิสิตประมาณ 33% คิดว่ากิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ดีน่าสนใจ หลากหลาย แต่นิสิตประมาณ 36% มีความเห็นตรงกันข้าม และ

ประมาณ 6% ของนิสิตที่ทำแบบสอบถามกล่าวว่า บรรยากาศที่ศูนย์ฯ ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และประมาณ 4% ของนิสิตกล่าวว่า บริการที่ศูนย์ฯ นี้ไม่ดี อีกทั้งผู้ให้บริการยังไม่ค่อยสุภาพ และไม่ค่อยเป็นมิตรด้วย นอกจากนี้ยังมีนิสิตอีก 17% กล่าวว่าไม่ได้ไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ เลย เพราะไม่มีเวลา ไม่สะดวก และไม่มีข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการประเมินตนเอง 35% ของนิสิตคิดว่ารูปแบบที่ใช้อยู่ดี เหมาะสม และมีประโยชน์ แต่นิสิตประมาณ 45% คิดว่ารูปแบบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองน่าเบื่อหน่าย ซ้ำซาก และไม่ได้ผลกับผู้เรียนที่เป็นเด็กไทย ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมการลอกคำตอบส่งตอน ใกล้เคียง ๆ กำหนดส่งงาน จึงดูเหมือนเป็นเรื่องปกติ เมื่อพูดถึงบทบาทของผู้สอนในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้เรียนประมาณ 18% กล่าวว่า ผู้สอนมีบทบาทดีมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว แต่นิสิตประมาณ 42% มีความเห็นว่าผู้สอนไม่ได้ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ และนิสิตอีก 8% กล่าวว่าอาจารย์ควรมีบทบาทมากกว่านี้ หรือมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบางอย่างเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น

ในเรื่องความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับผลการเรียนรู้เมื่อเรียนรายวิชาพื้นฐาน 1 และ 2 แล้ว ตามที่ผู้เรียนรับรู้ ผู้เรียนประมาณ 26% ตอบว่าได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากตอนเรียนชั้นมัธยมปลายในภาพรวม โดยมีการเรียนรู้ทักษะการเขียนเพิ่มมากที่สุด (18%) และทักษะการอ่านน้อยที่สุด (4%) อย่างไรก็ตาม มีนิสิตประมาณ 32% คิดว่าตนเองแทบไม่ได้ความรู้เพิ่มเลยหรือเพิ่มน้อยมาก ซึ่งไม่คุ้มกับเวลาที่เสียไป และไม่อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังมีผู้เรียนอีก 5% คิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษในชั้นปีที่ 1 เป็นการทบทวนความรู้ภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมปลายเท่านั้น

ในเรื่องการประเมิน นิสิตประมาณ 60% มีความเห็นว่าการประเมินในรูปแบบเดิมคือ การสอบ 80% และคะแนนเก็บจากการทำงานระหว่างเทอม 20% เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยที่ 80% ของผู้ที่เห็นด้วยให้เหตุผลว่า การประเมินแบบนี้ประเมินครบทุกทักษะ และอีก 20% ของผู้ที่เห็นด้วยกล่าวว่า การประเมินเหมาะสมเพราะให้น้ำหนักการพูดและการฟังน้อย ทำให้พวกเขาที่ไม่ถนัดทักษะทั้งสองนี้ไม่เครียด และพวกเขาไม่มีเวลามากพอในการทำงานระหว่างเทอมการศึกษา ดังนั้นคะแนนเก็บ 20% จึงเหมาะสมแล้ว อย่างไรก็ตาม นิสิตประมาณ 25% มีความเห็นว่า การประเมินแบบนี้ไม่เหมาะสม เพราะส่งเสริมการเรียนเพื่อสอบ และส่งเสริมการท่องจำมากกว่าการฝึกฝนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารได้จริง อีกประการหนึ่ง ผู้เรียนที่ไม่เห็นด้วยกับการประเมินแบบเดิม คิดว่าการ

เรียนการสอนแบบปัจจุบัน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทักษะการพูดและการฟัง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการทำงานมากเท่าที่ควร ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้แนะนำให้เพิ่มน้ำหนักในการประเมินแบบเน้นกระบวนการมากขึ้นเป็นประมาณ 40% - 70% ผู้เรียนกลุ่มนี้คิดว่าการปรับรูปแบบการประเมินผลจะทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการฝึกฝนมากขึ้น และเอาใจใส่บทเรียนมากขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผู้สอนทั้งหมดที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มีความเห็นที่ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยที่ผู้สอนต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสำคัญมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เพราะผู้สอนต้องพยายามสร้างระบบรองรับและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายสูง สามารถเรียนรู้ได้ในวิถีทางของตนเอง นอกจากนี้ผู้สอนทั้งหมดยังมีความเห็นว่า ควรพัฒนาการสอนทักษะการเขียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นการสอนแบบกระบวนการ เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางภาษา ทักษะการคิด และทักษะการสื่อสาร ผู้สอนประมาณ 80% เห็นว่าทักษะการพูดและการฟังควรได้รับการเน้นมากขึ้น และจัดสอนอย่างมีระบบ มีหลักสูตรชัดเจน อีกทั้งต้องใช้ผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา หรือผู้สอนชาวไทยที่ถนัด และชำนาญในการสอน ข้อเสนอแนะประเด็นหลักประเด็นสุดท้ายของผู้สอนคือ ควรมีการปรับเปลี่ยนการประเมินผลเป็นการประเมินผลแบบเน้นกระบวนการมากขึ้น เพื่อสอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการมากขึ้น

สำหรับผู้เรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 หลายประการ ข้อเสนอแนะที่มีผู้พูดถึงมากที่สุด 5 ประการแรกคือ ประการที่ 1 ประมาณ 55% ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ควรพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการสอน โดยให้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และให้ผู้สอนมีมาตรฐานรวมทั้งคุณภาพการสอนที่ใกล้เคียงกัน ประการที่ 2 ประมาณ 38% ของนิสิตที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ควรมีการสอนการฟังและพูดมากขึ้นในห้องเรียน ประการที่ 3 ประมาณ 25% กล่าวว่าควรมีบทเรียนที่ทันสมัยเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น เพลง ข่าว ภาพยนตร์ และเหตุการณ์ปัจจุบันที่บันทึกวีดิทัศน์มาเป็นบทเรียนเสริม ทำให้ชั้นเรียนน่าสนใจ และมีกิจกรรมการพูด ฟัง และอภิปรายมากขึ้น ประการที่ 4 ประมาณ 14% ของผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีการฝึกใช้

ภาษาในห้องเรียนมากขึ้น การสอนควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ และการเรียนต้องเน้นให้เกิดการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษามากกว่าการเน้นเรื่องคะแนน และประการที่ 5 ผู้เรียนประมาณ 12% ต้องการให้ผู้สอนสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้แนะนำประเด็นการปรับปรุงอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกหลายข้อ เช่น การจัดระบบผู้สอนแบบทีม การลดจำนวนสิ่งที่จะต้องเรียนลงเพื่อทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ และเน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากกว่าการท่องจำ การเพิ่มการสอนการเขียน และพัฒนาวิธีการสอนให้น่าสนใจ การเน้นบทบาทผู้เรียนให้รับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น การมีทางเลือกใหม่ ๆ เพิ่มในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน โดยการใช้หนังสือนอกเวลา เป็นต้น

2. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระยะที่ 1 นั้น ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า ผู้เรียนมีความเคยชินสูงกับระบบผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และผู้สอนยังคงมีบทบาทที่สำคัญมากในการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้เรียน (ผลจากการศึกษาสภาพการเรียนการสอน และผลจากการศึกษาผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้สอนสอนในปีการศึกษา 2541 และเทอมที่ 1 ปีการศึกษา 2542) ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นของใหม่และผู้สอนต้องให้ความช่วยเหลือดูแลผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจที่จะพยายามศึกษาด้วยตนเอง ค้นพบปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของตนเอง อีกทั้งได้มีโอกาสศึกษาภาษาในบริบทนอกห้องเรียน ด้วยการบูรณาการความคิดเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ความสำคัญของแรงจูงใจ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และอื่น ๆ ดังที่ระบุไว้ในกรอบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เน้นการให้คำปรึกษาผู้เรียนทุกคนทุกสัปดาห์ โดยจัดให้ผู้เรียนแต่ละคนมีตารางเวลาพบผู้วิจัยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที เป็นเวลาติดต่อกัน 10 สัปดาห์ ในเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยจะให้คำปรึกษาผู้เรียนทั้งทางด้านการเรียนภาษา การเรียนทั่ว ๆ ไป และปัญหาส่วนตัวที่อาจส่งผลต่อการเรียนได้ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้วิจัยจะแนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมภาษาอะไรก็ได้ที่ตนเองสนใจ จำนวน 10 ชิ้น ตลอดทั้งเทอม ในกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยมองดูการเรียนรู้นอก

ห้องเรียนแยกออกจากการเรียนรู้ในห้องเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยก็ได้เข้มงวดเรื่องกำหนดการส่งงานที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะต้องการให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน และมีความพร้อมที่จะเริ่มทำกิจกรรมเอง จากการพิจารณาผลพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการศึกษาผู้สอนสูง มีผู้เรียนเพียง 1 ใน 3 ที่ได้แสดงพฤติกรรมของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับสูง ตามที่ผู้เรียนและผู้สอนรับรู้ ปัญหาของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง 5 ประการที่ได้รับการพูดถึงในความถี่สูงสุดคือ ผู้เรียนคิดว่าตนเองยังขี้ขลาดและพยายามไม่เพียงพอ ผู้เรียนมีนิสัยผลัดวันประกันพรุ่ง ผู้เรียนไม่ได้สนใจการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา แต่เลือกทำงานที่ง่าย ๆ เพื่อจะได้เสร็จทันกำหนด และได้คะแนนเก็บ ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพียงเพราะอาจารย์บอกว่าต้องทำ และผู้เรียนขาดความมั่นใจในตนเอง กลัวผิด กลัวล้มเหลว จึงทำให้ผู้เรียนใช้เวลานานในการที่จะเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาคือ ผู้เรียนในกลุ่มนี้ไม่สามารถทำงานได้ครบ หรือทำได้ครบก็เพราะผู้เรียนลอกคำตอบ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เรียนเมื่อต้องทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนประมาณ 35% จะมีความรู้สึกเชิงลบกับกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะดังกล่าวในระยะแรก โดยกล่าวว่า “แรก ๆ ขี้เกียจ” “แรก ๆ ยาก เพราะว่าต้องคอยบังคับตัวเอง” “แรก ๆ คิดว่าเสียเวลาไม่มีประโยชน์” “แรก ๆ คิดว่าทำไมต้องวุ่นวาย มีภาระเยอะอย่างนี้” “แรก ๆ เบื่อเพราะต้องหางานทำเอง ไม่มีใครหาอะไรมาป้อน และอธิบายให้ฟังตลอด” “แรก ๆ ถูกบังคับทางอ้อม เลยกทำส่ง ๆ ไป” อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนในกลุ่มนี้จะค่อย ๆ เปลี่ยนทัศนคติไป โดยจะแสดงความรู้สึกว่า “แต่พอมีข้อจำกัดว่าทำที่ขึ้น หลัง ๆ จะชอบ คิดว่ามีอิสระ และได้ฝึกทักษะการทำงาน” “หลัง ๆ คิดว่ามีประโยชน์มาก เพราะได้ฝึกความรับผิดชอบ ไม่ปล่อยให้งานสะสม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ความรู้ บันเทิง ผ่อนคลาย และเตรียมสอบได้ดี” “หลัง ๆ คิ จัดเวลาได้เอง หัดบังคับตัวเอง พอเริ่มทำได้ จะทำได้เรื่อย ๆ” “หลัง ๆ เป็นการแข่งกับตัวเอง ชอบแม้จะขี้เกียจบางช่วง พอเริ่มชอบก็จบเทอมแล้ว” อย่างไรก็ตาม มีผู้เรียนในกลุ่มนี้ถึง 40% ที่กล่าวว่า แรก ๆ คิดว่าทำได้ แต่มีปัญหาเรื่องเวลา ทำให้ทำงานได้น้อยและไม่พัฒนา ซึ่งในกลุ่มนี้มีปัญหาพอจำแนกได้เป็น 5 กลุ่มคือ ผู้ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ที่ขาดวินัยในตัวเองและการเรียน ผู้ที่สนใจกิจกรรมอย่างอื่นในชีวิตนิสิตมากกว่า เช่น กิจกรรมคณะ มหาวิทยาลัย กีฬา เป็นต้น ผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และกลุ่มที่เตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากยังไม่ได้คณะที่ตนต้องการ

ในกลุ่มที่ผู้วิจัยทดลองกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยยังพบอีกว่ามีผู้เรียน 1% ที่กล่าวอย่างเปิดเผยว่า การเรียนในห้องบ่อยครั้งจะทำให้วังง จึงชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า เพราะไม่มีใครบังคับ ทำให้สนุก ไม่เบื่อ อยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็ได้ และได้ความรู้มากกว่าเรียนในห้องเรียน ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนทั้งสองนี้ ผู้วิจัยพบว่าค่อนข้างเงียบ มีสมาธิสั้น และเบื่อหน่ายในห้องเรียน แต่จะชอบทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เช่น ดีความเพลงสากลที่ตนเองชอบมาส่ง และเล่าว่าชอบเพราะอะไร โดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมาย ผู้เรียนที่พื้นภาษาไม่ดี 1% ที่สนใจการเรียนรู้ด้วยตนเองมาก เพราะพยายามพัฒนาตนเอง และพึงพอใจกับการได้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอจากผู้สอน ผู้เรียนกลุ่มนี้จะพยายามเขียนงานพิเศษมาส่งผู้สอนเพื่อรู้ข้อบกพร่องของตนเอง และผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากผู้อื่นคือ สามารถหากกลุ่มเพื่อนที่เรียนรู้ด้วยกัน และช่วยเหลือกันได้ทั้งทางด้านวิชาการ และกำลังใจในการเรียน จากการพูดคุยกับผู้เรียนกลุ่มนี้ การมีกลุ่มเพื่อนช่วยให้พวกเขามองดูการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก น่าสนใจยิ่งขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรม 6 ประการของผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตัวเองสูงและต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย การแก้ปัญหา และความภาคภูมิใจในตัวเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงจะมีเป้าหมายชัดเจนว่าอยากทำกิจกรรมอะไร เพื่อพัฒนาความสามารถด้านไหน และมีการกำหนดว่าในแต่ละอาทิตย์จะทำอะไร ซึ่งในกระบวนการนั้นจะมีปัญหาเกิดขึ้นมากมายเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานภาษา การจัดการกับเวลา ปัญหาส่วนตัว ปัญหาด้านอารมณ์ ครอบครัว การปรับตัวในสังคมมหาวิทยาลัย และปัญหาด้านการเงิน จากการสังเกตพฤติกรรมผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตัวเองสูง ผู้วิจัยพบว่าพวกเขาจะมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกตัวเอง และสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดี อีกทั้งจะมีความคิดเชิงบวกว่าปัญหาต่าง ๆ มีทางแก้ไข พวกเขาจะรู้ว่าถ้ามีปัญหาอย่างนั้นจะแก้ไขอย่างไร หรือควรรหาที่ปรึกษาเพื่อให้ได้วิธีมองดูปัญหาใหม่ ซึ่งอาจช่วยให้พวกเขาแก้ปัญหาได้ ส่วนพฤติกรรมเรื่องความภาคภูมิใจในตัวเอง ผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง จะมีความเชื่อมั่นว่าตนเองพัฒนาได้ และมองดูการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนามากกว่าการได้คะแนนสูงและได้การยอมรับจากสังคม ผู้เรียนที่มีความภาคภูมิใจในตัวเองสูง จะมีความเชื่อมั่นในตัวเองในการเริ่มทำกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ที่

ตนเองไม่เคยชิน เมื่อพบกับปัญหาก็จะไม่ตกใจหรือท้อถอยมากจนเกิดอาการผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่กล้าที่จะลงมือแก้ปัญหา พวกเขาจะพยายามแสวงหาวิธีแก้ปัญหา และลองใช้วิธีเหล่านั้นโดยไม่กลัวความล้มเหลว เพราะเมื่อล้มเหลว ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะหาสาเหตุของความล้มเหลว และพยายามใช้วิธีแก้ปัญหาใหม่ ความภูมิใจของผู้เรียนในกลุ่มนี้จะอยู่ที่การที่ตนเองไม่ยอมแพ้ปัญหา เชื่อกันว่าตัวเองต้องทำได้ และมีความคิดเชิงบวกกับตนเอง รวมทั้งบุคคลรอบข้าง จากการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยทดลองกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่ากรณีเพื่อนที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ได้ และคำว่า “เพื่อน” อาจหมายถึง “ครู” ที่เป็นกัลยาณมิตรด้วย

หลังจากการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนเป็นเวลา 1 เทอม การศึกษา ผู้วิจัยได้ปรับกระบวนการใหม่โดยบูรณาการความคิดที่ได้จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ปัญหาที่พบในการทดลองกระบวนการประสบการณ์ในการเรียนการสอน และแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษามา การปรับกระบวนการอาศัยข้อคิดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนต้องน่าสนใจ สนุกสนาน มีความทันสมัยพอสมควร และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ใช้สื่อการสอนอื่น ๆ ประกอบบทเรียนหลัก ได้แก่ เพลงสากล (ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นการเรียนรู้ที่ต้องการสื่อ) เกมส์ทางภาษา ข่าวที่น่าสนใจ การทำกิจกรรมกลุ่ม การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการเปิดทางเลือกที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ

2. การเรียนรู้ต้องเน้นกระบวนการ ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับผู้เรียนว่าการประเมินของผู้สอนจะเน้นความพยายามศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการตรวจสอบการใช้ภาษาของตนเอง โดยมีผู้สอนและเพื่อนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้

3. การเรียนการสอนคือการสื่อสาร 2 ทาง ผู้วิจัยจะจัดการเรียนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหา และเมื่อมีปัญหาก็จะมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหา และสื่อสารความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ ในกระบวนการดังกล่าว ผู้เรียนจะได้ฝึกใช้ทักษะภาษาทั้ง 4 เพื่อสื่อสารความคิดระหว่างกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในการสื่อสารผู้สอนจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระมากกว่าไวยากรณ์ เมื่อเกิดความผิดพลาดไวยากรณ์ผู้สอนจะให้ข้อมูลย้อนกลับในลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดของตัวเองได้

4. การเรียนการสอนต้องเน้นว่าองค์ความรู้เป็นสิ่งไม่คงที่ตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แนวคิดนี้จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา และด้วยแนวคิดนี้ ผู้เรียนจะค่อย ๆ เข้าใจบทบาทของผู้สอนมากขึ้นว่าไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไม่ใช่ผู้รู้อะไรทุกอย่าง และผู้สอนก็จะเข้าใจบทบาทที่เปลี่ยนไปของตนเองดีขึ้น พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยอิสระบ้างเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาของพวกเขา และในขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้ไปกับพวกเขาด้วย

5. การเรียนการสอนควรส่งเสริมพัฒนาการด้านการสร้างวินัยในตัวเองของผู้เรียน รวมทั้งความรับผิดชอบ และการจัดการกับเวลาที่เหมาะสม ในแนวคิดนี้ผู้วิจัยได้ปรับให้มีกรอบเวลาและชนิดของงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม โดยมีการพูดคุยตกลงกับกลุ่มก่อน โดยพยายามเน้นให้เห็นประโยชน์ในการกระทำดังกล่าว เพื่อสร้างวินัยในตัวเอง กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และจัดการกับเวลาที่มีอยู่ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามกรอบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แต่แรกอาจมีการยืดหยุ่นได้ ถ้าผู้เรียนมีเหตุผล

6. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องต้องใช้เวลา การลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ความอดทน และความพยายามอย่างไม่ท้อถอย เพื่อปลูกฝังแนวคิดนี้ ผู้วิจัยจะพูดคุยกับผู้เรียนเรื่องความสำคัญและผลที่ยั่งยืนกว่าของแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความพึงพอใจในตัวเองที่เกิดจากการที่ได้เห็นตนเองพัฒนา และความเชื่อมั่นในตัวเองที่ว่า ตนเองพัฒนาได้ถ้าพยายาม

ลักษณะที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยน มีดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ปรับให้การเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยจัดแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมเรียนรู้ภาคบังคับ และกิจกรรมเรียนรู้แบบอิสระ (รายละเอียดในบทที่ 5) ในกิจกรรมเรียนรู้ภาคบังคับ จะมีการกำหนดลักษณะกิจกรรม กรอบเวลา การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการประเมินร่วมกัน ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ ผู้เรียนจะทำข้อตกลงกับผู้วิจัยในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะระบุสิ่งที่ตนเองเลือกที่จะศึกษานอกเวลาเรียน จำนวนที่ต้องการทำ โดยที่มีการกำหนดกรอบเวลากำกับไว้ร่วมกันด้วย เพื่อช่วยในการวางแผนการทำงาน และสร้างวินัยในการทำงาน กิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 ส่วนนี้ จะได้รับน้ำหนักในการประเมินแบบการประเมินกระบวนการ 20% โดยจะให้ความสำคัญกับความพยายามของผู้เรียนในการทำงาน การ ค้นคว้า และการพัฒนาของผู้เรียน

2. ผู้วิจัยได้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนมากขึ้น โดยที่ผู้วิจัยจะขอให้ผู้เรียนกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ อันได้แก่ แบบฟอร์มข้อมูลส่วนตัวผู้เรียน (ภาคผนวก ค) แบบประเมินความพร้อมผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาคผนวก ง) แบบประเมินตนเองของผู้เรียน (ภาคผนวก จ) แบบฟอร์มแผนการเรียนสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาคผนวก ฉ) แบบฟอร์มบันทึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาคผนวก ข)

3. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และนำมาประกอบกับข้อมูลที่ได้ในข้อ 2 อันได้แก่ แบบฟอร์มบันทึกการเข้าชั้นเรียนของผู้เรียน (ภาคผนวก ช) แบบฟอร์มเพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนภายในห้องเรียน (ภาคผนวก ซ) แบบฟอร์มบันทึกการส่งงานของผู้เรียน (ภาคผนวก ซ) แบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนในการฝึกทักษะการพูด (ภาคผนวก ค) และแบบบันทึกผลงานผู้เรียน (ภาคผนวก ฉ)

4. ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้วิธีต่าง ๆ ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสารในรูปแบบฟอร์มต่าง ๆ การสังเกตโดยมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การล้อมกล่อมกล่อม และการอภิปรายหมู่

5. การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้สอนสามารถระบุผู้เรียนที่อาจมีปัญหาในการเรียนและเรื่องอื่น ๆ และอาจต้องการคำปรึกษาได้แต่เนิ่น ๆ ผู้วิจัยจะพูดคุยกับผู้เรียนเหล่านั้นเป็นส่วนตัวแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ผู้เรียนได้ระบายปัญหา และหาทางออกของปัญหา

6. ผู้วิจัยประเมินผู้เรียน โดยการใช้การประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีจุดเน้นที่ความพยายาม และการพัฒนาของผู้เรียน ผู้วิจัยและผู้เรียนได้ตกลงเกณฑ์การประเมินล่วงหน้าทุกครั้งที่จะมีการประเมิน และเกณฑ์เหล่านี้ต้องได้รับการยอมรับจากผู้เรียนส่วนใหญ่ ในการประเมินในส่วนของกระบวนการ 20% ผู้สอน (ผู้วิจัย) จะให้ผู้เรียนตรวจสอบกับผู้สอนได้เสมอในระหว่างทบทวนว่าตนเองได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครบหรือไม่ และหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอน ผู้สอน (ผู้วิจัย) จะประกาศคะแนนในส่วนนี้เพื่อให้ผู้เรียนทราบทั่วกัน และมาติดต่อผู้สอนได้เมื่อมีปัญหาหรือข้อข้องใจเกี่ยวกับคะแนนนั้น ๆ

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนเมื่อได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการการเรียนการสอนที่ปรับแล้วกับผู้เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 ที่ผู้วิจัยสอนจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 77 และกลุ่มที่ 130 เป็นเวลา 1 เทอม การศึกษา และขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

3.1 โดยภาพรวมนิสิตในกลุ่มที่ 77 มีปฏิกิริยาตอบรับการเรียนการสอนแบบที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น คิดว่านิสิตในกลุ่มที่ 130 คงจะพิจารณาได้จากการเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในห้อง การทำกิจกรรมการเรียนรู้ภาคบังคับและภาคอิสระ และการซักถามเมื่อไม่เข้าใจ จากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มที่ 130 ขาดเรียนมากกว่า และมาสายมากกว่าผู้เรียนในกลุ่มที่ 77 ประมาณ 15% ซึ่งข้อสังเกตนี้จะสอดคล้องกับสิ่งที่นิสิตรับรู้ ในแบบประเมินผลการสอนของมหาวิทยาลัย คือนิสิตกลุ่มที่ 130 69.57% บอกว่าเข้าเรียนสม่ำเสมอ ในขณะที่นิสิตกลุ่มที่ 77 84% บอกเช่นนั้น ส่วนในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในห้อง และการทำกิจกรรมการเรียนรู้ภาคบังคับและแบบอิสระ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มที่ 77 จะมีความพร้อมในการร่วมทำกิจกรรมมากกว่า เช่น ผู้สอนขอให้มาช่วยทำงานบนกระดานดำ ขอให้ช่วยตอบ หรือให้ช่วยทำกิจกรรมหน้าห้อง ผู้เรียนกลุ่มนี้จะใช้เวลาเตรียมตัวน้อยกว่า และมีความมั่นใจมากกว่า แต่ผู้เรียนกลุ่มที่ 130 จะต้องปรึกษาผู้ที่มีความสามารถทางภาษาในกลุ่มก่อนที่มีอยู่ประมาณ 3 คน ได้แก่ ปองพล รัตนา และขอพร จึงจะเริ่มทำกิจกรรมได้ ส่วนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ภาคบังคับ ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มจะไม่ค่อยแตกต่างกัน คือเกิน 90% ของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มทำกิจกรรมการเรียนรู้ภาคบังคับครบ แต่ในส่วนกิจกรรมการเรียนรู้แบบอิสระ ผู้วิจัยสังเกตเห็นพฤติกรรมการลอกในกลุ่มนิสิตกลุ่มที่ 130 มากกว่ากลุ่มที่ 77 และจำนวนผลงานที่ทำโดยอิสระของนิสิตกลุ่มที่ 77 มีมากกว่านิสิตกลุ่มที่ 130 อย่างเห็นได้ชัด เช่น การเขียน Learning log และทำงานอิสระตามความสนใจ นิสิตกลุ่มที่ 130 จะทำโดยเฉลี่ยคนละ 7 ชิ้น แต่นิสิตกลุ่มที่ 77 จะทำโดยเฉลี่ยคนละ 15 ชิ้น และผลงานของนิสิตกลุ่มที่ 77 แสดงถึงความสนใจที่มีต่อสิ่งที่ทำอย่างชัดเจน มีความหลากหลายมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียนมากกว่าข้อสังเกตของผู้วิจัยดังกล่าว

สอดคล้องกับผลจากการสรุปแบบประเมินผลการสอนของนิสิตทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวคือ นิสิตกลุ่มที่ 77 95.65% เชื่อว่าได้ทำกิจกรรมที่อาจารย์กำหนด และนิสิตกลุ่มที่ 130 96% เชื่อว่าได้ทำงานบังคับครบ ในส่วนที่เกี่ยวกับงานอิสระ 52% ของนิสิตกลุ่มที่ 130 กล่าวว่าได้ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองมากขึ้นจากที่อาจารย์สอน แต่ 80% ของนิสิตกลุ่มที่ 77 เชื่อว่าตนเองได้ทำเช่นนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการซักถามของผู้เรียน ผู้เรียนกลุ่มที่ 77 จะซักถามผู้สอนมากกว่าผู้เรียนกลุ่มที่ 130 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้พวกเขาทำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าผู้สอนคาดหวังอะไรจากพวกเขา หรือพวกเขาอาจจะทำงานลักษณะอื่นที่ตนคิดว่าได้ใหม่ บ่อยครั้งที่ผู้เรียนกลุ่มที่ 77 (ประมาณ 50%) จะถามผู้สอนเรื่องงานที่ผู้สอนตรวจคืนให้ไปทั้งงานบังคับและงานอิสระ ในขณะที่มีผู้เรียนเพียง 15% ของกลุ่มที่ 130 ที่ทำเช่นนั้น และข้อสังเกตนี้ก็สอดคล้องกับผลที่ได้จากการสรุปแบบประเมินผลการสอน กล่าวคือ 69% ของนิสิตกลุ่มที่ 130 กล่าวว่าตนเองซักถามอาจารย์เมื่อไม่เข้าใจ และ 80% ของนิสิตกลุ่มที่ 77 เชื่อว่าตนเองได้ทำเช่นนั้น

นอกจากนี้ปฏิบัติการตอบรับที่คิดว่าของผู้เรียนในกลุ่มกลุ่มที่ 77 เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ 130 อาจแสดงให้เห็นได้ในค่าเฉลี่ยเรื่องการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และการเกิดความรู้สึกอยากแสวงหาความรู้ด้วยตนเองต่อไปอีก (ค่า 1-5) นิสิตกลุ่มที่ 77 มีค่าเฉลี่ยในเรื่องดังกล่าวเป็น 4.04 และ 4.04 และนิสิตกลุ่มที่ 130 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.30 และ 3.35 ตามลำดับ

3.2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนที่ผู้ศึกษาเลือกเป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนเชื่อว่าผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองต้องมีคุณสมบัติทั้ง 6 ประการคือ ความพร้อมและร่วมเต็มใจรับผิดชอบในการเรียนรู้ ความสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ ความสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสามารถประเมินตนเองได้ ความสามารถแก้ปัญหาได้ และความภาคภูมิใจในตัวเอง แต่อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะพบว่า ผู้เรียนยังเห็นว่ายังมีปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ที่มีผลเชิงบวกต่อความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันได้แก่ ความกระหายอยากเรียนรู้ ความสนใจ ความชอบ และทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น ๆ หรือการเรียนในภาพรวม ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนภาษา กรณีศึกษาหลายกรณีได้แสดงให้เห็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พื้นฐานภาษาที่ดีพอสมควร ในกรณีศึกษาของธีระ รัตนา เสรี สายธาร และอาวูร เราจะเห็นว่าด้วยพื้นฐานภาษาที่ดีพอสมควร ผู้เรียนจะมีความเชื่อมั่นที่

จะใช้ภาษาอังกฤษในบริบทอื่น ๆ นอกห้องเรียนมากขึ้น ได้แก่ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ภาคอิสระ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจและชอบเพื่อชีวิตสังคมและความบันเทิง และในการศึกษาวิชาเฉพาะของตนเอง ส่วนในกรณีศึกษาที่มีปัญหาเรื่องพื้นฐานภาษา เช่น มีชัย ดวงทิพย์ ณิชู ราตรี ขอพร นุปผา การเรียนรู้ด้วยตนเองที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษจะต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก และนับเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นมาก ดังเห็นได้จากการพยายามพัฒนาตนเองของราตรี และนุปผา แต่ผู้เรียนหลายคนจะเกิดปัญหาเรื่องความท้อถอย ยิ่งถ้ามีทัศนคติต่อการเรียนภาษาไม่ดี เช่น มีชัย ดวงทิพย์ และขอพร และมีปัญหาเรื่องภาระงานในวิชาอื่น ๆ ที่มีมาก เช่น ณิชู หรือภาระงานส่วนตัวที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น การต้องทำงานระหว่างเรียน เช่น มีชัย การเรียนรู้ด้วยตนเองจะเกิดขึ้นได้น้อย

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาอื่น ๆ ของผู้ที่เป็นกรณีศึกษาด้วย ซึ่งในการศึกษาพฤติกรรมในการเรียนวิชาอื่น ๆ ผู้วิจัยจะใช้วิธีสัมภาษณ์ และตรวจสอบข้อมูลจากผู้เรียนต่างกรณีศึกษากัน เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ผู้เรียนคนเดียวรับรู้หรือหลายคนรับรู้ ในการศึกษา ผู้วิจัยได้พบปัจจัยหลักที่สำคัญอีก 2 ประการที่จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การมีวินัยในตนเอง และการบริหารจัดการเวลา ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย เช่น ราตรี รัตนา สายธาร เค่น และธีระ ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ด้วย กรณีศึกษาที่มีปัญหาในเรื่องวินัยในตนเอง และการบริหารจัดการเวลา เช่น นุปผา ณิชู มีชัย ปองพล และสุดา จะพบปัญหาในการเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความกดดัน และกลายเป็นปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งอาจส่งผลทางลบต่อการเรียนมากขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาพฤติกรรมในระยะเวลาที่ทำการวิจัย และระยะติดตามผล กรณีศึกษาเหล่านี้จะปรับพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ปัญหาของพวกเขา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเพื่อน เป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนขึ้น และความภาคภูมิใจในตัวเองน่าจะมีส่วนช่วยให้พวกเขาผ่านพ้นปัญหาไปได้

นอกเหนือจากนี้ กรณีศึกษาหลายรายได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยหลักอีกประการหนึ่งที่ส่งผลทางบวกต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันได้แก่ การมีอิสระในการเรียนรู้ กรณีศึกษาที่แสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมเรื่องการมีอิสระในการเรียนรู้อย่างชัดเจน ได้แก่ ธีระ เสรี รัตนา สุทัศน์ และปองพล ในกรณีศึกษาเหล่านี้เราจะเห็นผู้เรียนที่ชอบความมีอิสระในการเรียนรู้ และพวกเขาจะได้รับการปลุกฝังเรื่องความมีอิสระนี้ ตั้งแต่การเลี้ยงดูของครอบครัว ในความคิดของกรณีศึกษาเหล่านี้ความมีอิสระทำให้พวกเขาได้สัมผัสกับประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย เพื่อตรวจสอบตนเองว่ามีความชอบหรือไม่ชอบอะไร สนใจหรือไม่สนใจอะไร การเรียนรู้ที่อยู่ในบริบทของความสบายใจ ไม่ถูกบังคับ รวมทั้งการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะรู้จักตัวเองว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร ทำให้ผู้เรียนมองดูการเรียนรู้ในเชิงบวกมากขึ้น และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ได้

3. จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสรุปโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงลึก และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมหลักและพฤติกรรมย่อยของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ว่า ผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 15 ราย สามารถแยกประเภทออกเป็นผู้เรียน 5 กลุ่ม ที่มีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองต่างกัน ตั้งแต่กลุ่มที่ 1 ที่แสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงสุด และกลุ่มที่ 5 ซึ่งแสดงพฤติกรรมดังกล่าวต่ำสุด อย่างไรก็ตาม เดียร์เด็น (Dearden, 1975 ใน Boud, 1981), ลิตเติล (Little ใน Gathercote, 1990) และ ลิตเติลจอห์น (Littlejohn, 2001) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นศักยภาพที่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในอันที่จะพัฒนาเป็นความสามารถจริงที่ใช้งานได้ และความสามารถนี้จะไม่คงที่ตายตัว สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ถ้าได้ปัจจัยเอื้ออย่างต่อเนื่อง ด้วยแนวคิดนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การจัดบริบทด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องทั้งในรายวิชาภาษาอังกฤษ และในรายวิชาเฉพาะของคณะจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถด้านนี้ได้อย่างแน่นอน

ผู้วิจัยได้จัดแบ่งผู้เรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยใช้ระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเกณฑ์ ดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 5 (หน้า 386) และสรุปลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

- 1) เชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองสำคัญ และจำเป็นในชีวิตจริง ไม่ใช่แค่เฉพาะในการเรียน แต่เป็นในชีวิตสังคม และชีวิตประจำวัน
- 2) ริเริ่มในการเรียนรู้ได้เอง เนื่องจากมีความต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีความสนใจ มีความชอบ และมีความอยากเรียนรู้
- 3) รู้แหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รู้จักวิธีค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4) มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มองดูการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนาตนเอง เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด
- 5) มีมาตรฐานภายในที่ควบคุมพฤติกรรมในการเรียน และในการใช้ชีวิตของตน
- 6) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ในหลาย ๆ บริบท ไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียน
- 7) ชอบความมีอิสระในการเรียนรู้
- 8) สามารถวางแผน และปฏิบัติตามแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ถ้ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการจะหาวิธีแก้ปัญหา โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า ถ้าพยายามจะสามารถพัฒนาตนเองได้ อย่าพยายามเปลี่ยนแปลงผู้อื่น ต้องพยายามเปลี่ยนแปลงตัวเอง และมองโลกในแง่บวก
- 9) ความภาคภูมิใจจะเกิดจากสาเหตุที่เชื่อมโยงกับแรงจูงใจภายใน มากกว่าแรงจูงใจภายนอก
- 10) มีพื้นฐานภาษาที่อยู่ในระดับดี และมีความมั่นใจในการใช้ภาษาในระดับสูง ซึ่งจะช่วยให้การทำการกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 11) มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ แม้ในบรรยากาศที่ไม่เอื้อนัก
- 12) ชอบคิดวิเคราะห์หาเหตุผล และเชื่อมโยงความคิด
- 13) กล้าแสดงความคิดเห็นของตัวเอง หลังจากการคิดวิเคราะห์แล้ว โดยไม่กลัวผิด

กลุ่มที่ 2

- 1) รักการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
- 2) เชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความจำเป็นต่อการเรียนและการประกอบอาชีพ
- 3) คิดว่าบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้
- 4) มีวินัยในการเรียนและการใช้ชีวิต เพราะมีความเชื่อว่าการฝึกฝนและขยันสม่ำเสมอ จะทำให้ประสบความสำเร็จ
- 5) มีพื้นฐานภาษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่พยายามใช้ภาษาในการศึกษาวิชาเฉพาะของตนเอง
- 6) มีมาตรฐานภายในกำกับควบคุมพฤติกรรมกรเรียนและการใช้ชีวิตของตนเอง

กลุ่มที่ 3

- 1) มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้เป็นของตัวเอง ซึ่งความเชื่อดังกล่าวทำให้มีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมกรเรียนรู้
- 2) มีวินัยในตนเองและการใช้ชีวิต ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ
- 3) ขาดทักษะในการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 4) ขาดทักษะเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ และการบริหารจัดการเวลา อันส่งผลให้เกิดความไม่สม่ำเสมอในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 5) ชอบเรียนรู้จากการได้สัมผัสประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนรู้แบบเป็นทางการ และการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดจากผู้อื่นมีความสนใจของตนเอง รวมทั้งชอบคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงเหตุผลด้วยตนเอง
- 6) ขาดความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตั้งใจไว้ให้บรรลุเป้าหมาย
- 7) ประเมินตนเองสูงเกินไป หรือต่ำเกินไปในเรื่องความมั่นใจในตัวเอง และความภาคภูมิใจในตัวเอง
- 8) มีมาตรฐานภายในกำกับควบคุมพฤติกรรมกรเรียน และการดำรงชีวิตที่ไม่ค่อยชัดเจน

กลุ่มที่ 4

- 1) มีทักษะการวางแผนที่ดี และสามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เชื่อมโยงการเรียนรู้กับความจำ ปริมาณงานที่ทำและคะแนนมากกว่าการใช้ความคิดวิเคราะห์ และผลจากการเรียนรู้
- 3) มีวิธีการเรียนที่ตายตัว ไม่ยืดหยุ่น และยึดมั่นกับความเชื่อของตนเอง มากจนไม่ต้องการทดลองวิธีใหม่ ๆ
- 4) มีความมั่นใจในตัวเองอยู่ในระดับต่ำ ถึงแม้จะได้คะแนนอยู่ในระดับที่สูง
- 5) คิดว่าคะแนนคือตัววัดความสามารถที่สำคัญ
- 6) พื้นฐานภาษาอยู่ในระดับต่ำ แต่อาศัยเทคนิคการจำรูปแบบภาษา และการฝึกทำลักษณะกิจกรรมที่คล้ายกับข้อสอบบ่อย ๆ ในการช่วยจำ เพื่อทำคะแนนได้ดีในการสอบ

กลุ่มที่ 5

- 1) มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน
- 2) ขาดเป้าหมายที่ชัดเจนและความมุ่งมั่นในอันที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย
- 3) ขาดความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ ไม่ชอบค้นคว้าเพิ่มเติม เพราะไม่ทราบวิธี และคิดว่าบทเรียนที่อาจารย์จัดหามาให้เพียงพออยู่แล้ว
- 4) พอใจกับวิธีเรียนแบบเดิมของตนเอง ไม่คิดว่าจะพัฒนาได้โดยศึกษาจากผู้อื่น
- 5) มีความภาคภูมิใจในตัวเองต่ำ หรือมีความภาคภูมิใจในตัวเองสูง แต่สาเหตุของความภาคภูมิใจนั้นเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายนอกเป็นหลัก
- 6) พื้นฐานภาษาอยู่ในระดับต่ำ แต่จะใช้การท่องจำในการสอบ
- 7) พื้นฐานภาษาอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นภาระที่หนัก และใช้ภาษาอังกฤษในเรียนวิชาเฉพาะของตนเองน้อยมาก
- 8) มีปัญหาในการบริหารเวลา และปัญหาเรื่องภาษา และเมื่อไม่สามารถทำงานตามกำหนดได้จะใช้การลอกเป็นการแก้ปัญหา
- 9) มักพึ่งพาผู้อื่นในการแก้ปัญหา

4. ในการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนประเมินตนเองในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติทั้ง 6 ประการของผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อเริ่มทำการวิจัย และในสัปดาห์ที่ 12-14 ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียน และขอให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนตัวเลขที่ให้ไว้เดิมได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ประเมินผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติทั้ง 6 ประการ โดยอาศัยข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเชิงลึก และกรอบแนวคิดเรื่องพฤติกรรมหลักและพฤติกรรมย่อยของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังปรากฏผลในตารางที่ 14 (หน้า 387)

ในตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทัศนศึกษาจะประเมินตนเองเรื่องคุณสมบัติทั้ง 6 ประการ และจะมีเครื่องหมายดอกจัน (*) กำกับไว้ในตารางตัวเลขเพื่อแสดงว่า คุณสมบัติข้อนั้นเป็นคุณสมบัติที่กรณีสึกษานั้น ๆ เห็นว่าสำคัญที่สุด จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ทัศนศึกษาที่ได้แสดงปัญหาในพฤติกรรมกรณีสึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นกรณีสึกษาที่ประเมินตนเองต่ำในคุณสมบัติที่ตนเองเห็นที่สำคัญที่สุด อันได้แก่ มีชัย และดวงทิพย์ ในภาพรวม การประเมินตนเองของผู้เรียน และการประเมินผู้เรียนของผู้สอนมีความใกล้เคียงกันมาก ความแตกต่างในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติข้อที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับบทบาทตนเองที่เผชิญกับการเรียนการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ที่มักคิดว่าการเข้าเรียนทุกคาบ การทำงานครบตามที่อาจารย์กำหนด และการส่งงานตรงเวลา เป็นสิ่งที่แสดงความพร้อมและร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ และการปฏิบัติตามข้อกำหนดของรายวิชาเรื่องกิจกรรมกรณีสึกษาที่ผู้เรียนต้องทำในการรับการประเมิน เป็นการที่ผู้เรียนแสดงความสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ สำหรับคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ที่เหลือ แสดงความแตกต่างระหว่างการประเมินของผู้เรียนและผู้สอนไม่มากนัก ยกเว้น เรื่องความภาคภูมิใจในตัวเองซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

5. ในการประเมินตนเองของผู้เรียนที่เป็นกรณีสึกษา ยังได้แสดงให้เห็นข้อสรุปอีกประการหนึ่งคือ ทัศนศึกษาของผู้เรียน 13 ราย ใน 15 รายมีความเห็นว่า ความภาคภูมิใจในตัวเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรณีสึกษา 3 ราย มีความเห็นว่าความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด และกรณีสึกษา 2 ราย คิดว่าความสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด และกรณีสึกษา 1 ราย มีความเห็นว่าความพร้อมและร่วมเต็มใจรับผิดชอบในการเรียนรู้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด

ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติที่กรณีศึกษาเกือบทั้งหมดเลือกว่าสำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้พบความเข้าใจที่หลากหลายของกรณีศึกษา (และผู้เรียนที่ร่วมในงานวิจัย) เกี่ยวกับคุณสมบัตินี้ กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยถามผู้เรียนว่าจะอะไรที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ผู้เรียนจะมีคำตอบที่หลากหลายมาก สามารถจำแนกได้เป็นสาเหตุที่เชื่อมโยงกับแรงจูงใจภายใน เช่น ความพึงพอใจในตัวเองเพราะรู้สึกที่ตัวเองพัฒนาหรือรู้มากขึ้น หรือเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดีขึ้น ความรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ความสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้โดยไม่แข่งขันกับคนอื่น การได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองเมื่อได้มีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่มสังคมที่ตนเป็นสมาชิก และเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสาเหตุที่เชื่อมโยงกับแรงจูงใจภายนอก เช่น คะแนนที่สูงขึ้น การได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ การได้รับการยอมรับจากสังคม และความสามารถรักษาภาพลักษณ์ของคนที่เราเรียนเก่งได้ กรณีศึกษาแต่ละกรณีจะมีสาเหตุที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจจากทั้งสองกลุ่มนี้ผสมผสานกัน แต่จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่า กรณีศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสาเหตุที่เชื่อมโยงกับแรงจูงใจภายนอกมากกว่า จะมีปัญหาเรื่องการขาดความมั่นใจในตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น อาวูร ผู้ซึ่งมีผลการเรียนดีมาก และพัฒนาต่อเนื่องมาตลอด 5 เทอมการศึกษา แต่เมื่อได้พูดคุยกับเขาบ่อยครั้ง อาวูรจะสารภาพว่ารู้สึกไม่มั่นใจในตัวเองและไม่มีความสุข มักจะรู้สึกวิตกกังวลอยู่เสมอ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยตะล่อมถ่อมเกลาก็ได้ทราบว่าเขากลัวว่าจะทำได้ไม่ดีเท่าเดิม และเพื่อน ๆ จะว่าเขาไม่เก่งจริง สำหรับอาวูร คะแนนจะมีผลต่อความภาคภูมิใจประมาณ 60% อีกกรณีศึกษาหนึ่งคือ เค้น เค้นเป็นผู้ขยันเรียนมาก มีผลการเรียนดีในทุกวิชา และเค้นก็ได้รับความชื่นชมจากเพื่อน ๆ เสมอ แต่เมื่อพูดคุยกับเขาและสังเกตพฤติกรรมการเรียนของเขาจะรู้สึกได้ว่า เขาขาดความมั่นใจในตัวเอง เขาชอบพูดว่า “ผมเป็นคนจำ ไม่คิด” ในการเรียนเค้นจะใช้วิธีท่องจำเป็นส่วนใหญ่ และเขาจะทำได้ดีเนื่องจากเขามีจุดแข็งเรื่องการสร้างระบบสิ่งที่จำ ความสามารถในการจำสิ่งนั้น ๆ และความขยัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้เขาได้คะแนนดีในรายวิชาภาษาอังกฤษ และรายวิชาอื่น ๆ ของคณะเสมอมา นอกจากนี้ เค้นค่อนข้างไม่เปิดใจให้กับการแก้ปัญหาแบบอื่น ๆ ที่เขาไม่คุ้นเคย เพราะเค้นอาจไม่มั่นใจว่าเขาจะทำได้ดีเหมือนกับวิธีเดิม ๆ ที่เขาเคยใช้ นอกจากนี้ สุดา และณัฐ ก็เป็นกรณีศึกษาอีก 2 ราย ที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ ชอบทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และคิดว่าการทำดังกล่าวทำให้เกิดความ

ภาคภูมิใจในตัวเอง จากการพูดคุยกับกรณีศึกษาทั้งสองทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยสังเกตว่ากรณีศึกษาทั้งสองชอบการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและการมีกลุ่มเพื่อนของตนเอง (ซึ่งเราก็ตกใจไม่ได้ว่าการกระทำดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวม) แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวคือ การใช้เวลากับกิจกรรมต่าง ๆ มากเกินไป ทำให้มีปัญหาในการจัดลำดับของความสำคัญของสิ่งที่จะทำ และการบริหารจัดการเรื่องเวลา ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีปัญหาในการเรียนได้ ดังจะเห็นได้จากการที่สุคา และณัฐ มีปัญหาเรื่องการขาดเรียน การไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันตามกำหนด หรือทำงานที่วางแผนไว้ให้บรรลุตามเป้าหมายได้ ปัญหาเรื่องเครียดเวลาใกล้สอบ เพราะสะสมงานและปัญหาไว้จนใกล้สอบ เนื่องจากใช้เวลาทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชอบแทน และอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจไม่เกิดขึ้น หรือรุนแรง ถ้าผู้เรียนจะมีการวางแผนที่ดี และประเมินตนเองได้ โดยใช้มาตรฐานภายในของตนเองมากำกับ อย่างเช่นที่ ขอพร สุทัศน์ และอาวูช ซึ่งเป็นผู้ที่ทำกิจกรรมเหมือนกันปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้เพื่อหาความสมดุลระหว่างการเรียน กิจกรรม การทำงานอดิเรกที่ชอบ และการพักผ่อนที่เหมาะสมกับตนเอง การลองผิดลองถูก ในลักษณะนี้นับเป็นการเรียนรู้ที่จะทำให้รู้จักตัวเองในสภาพที่เป็นจริงด้วยเช่นกัน ซึ่งในการศึกษาติดตามผล กรณีศึกษาของธีระสามารถแสดงให้เห็นประเด็นนี้ได้ชัดเจน เมื่อเขาทำกิจกรรมมากจนถึงจุดที่เขาทราบว่า เขาเริ่มมีปัญหาในการเรียน การแก้ปัญหาในลักษณะนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นให้ธีระมองพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมของเขาทั้งทางด้านข้อได้เปรียบข้อเสียเปรียบ และการปรับเปลี่ยนที่ควรจะเป็น ในกรณีเช่นนี้ผู้เรียนต้องมีมาตรฐานภายในกำกับตนเอง เช่น ถึงแม้ทำกิจกรรม การเรียนควรอยู่ในระดับไหน มีพัฒนาการในระดับใด การตั้งมาตรฐานจะทำให้เกิดการวางแผนที่ดี ซึ่งทั้งนี้ผู้เรียนต้องรู้จักตัวเองด้วยว่ามีนิสัยในการเรียนอย่างไร มีข้อจำกัดด้านอื่น ๆ อย่างไร เช่น เอมมีมีวิชาบางวิชาที่ตนเองต้องทุ่มเทเป็นพิเศษใหม่ มีปัญหาสุขภาพใหม่ มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและการเงินใหม่ มีความสนใจพิเศษที่ต้องทำใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข และได้ประโยชน์คุ้มค่ากับทรัพยากรที่ลงทุนไปในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

6. จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของผู้เรียนเรื่องความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 และจากการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีจะส่งผลต่อความต้องการในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน และสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยผู้สอนเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการเริ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และในขณะเดียวกันผู้สอนก็ต้องหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักเรื่องบทบาทของตนเองในฐานะหุ้นส่วนของการเรียนรู้มากขึ้น บรรยากาศในการเรียนที่ดีเมื่อผู้เรียนและผู้สอนตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความไว้วางใจกัน และความเคารพซึ่งกันและกัน จะเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ ดังที่กรณีศึกษาหลายรายได้แสดงให้เห็น เช่น สายธาร และอาวุธ และในทางตรงกันข้าม บรรยากาศที่ไม่ดีในการเรียนการสอนจะทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อการเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีศึกษาหลายรายเช่นกัน เช่น ขอพร ณิชู ดวงทิพย์ และมีชัย และถ้าเราจะพิจารณาผู้เรียนในกลุ่มต่าง ๆ 5 กลุ่ม ดังที่ผู้วิจัยได้แบ่งไว้ เราก็จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนทั้ง 5 กลุ่ม แม้แต่ผู้เรียนที่มีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงสุดก็มีความต้องการวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดี เช่น การให้อิสระในการเรียนรู้กับผู้เรียนตามสมควร การประเมินที่เน้นการพัฒนาของผู้เรียนแต่ละคน การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาเพื่อเกิดความรู้สึกว่าได้พัฒนาตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลในเชิงที่สัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อแสดงว่ากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ผู้สอน และกระบวนการเรียนการสอนอย่างไร อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีนัยต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างไร

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการศึกษางานเชิงทฤษฎีศึกษาทั้ง 15 ราย ผู้วิจัยจะอภิปรายผลอันเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนี้

1.1 เดวิด ลิตเติล (Little ใน Gathercote, 1990) ได้อธิบายความหมายของความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ โดยกำหนดเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ 5 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomy) ไม่ใช่คำที่มีความหมายเดียวกับการเรียนรู้แบบเรียนที่มีการจัดเตรียมไว้ให้ตามลำพัง (Self-instruction) ประการที่สอง ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง Autonomy มิได้หมายถึง ความไม่รับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอน และความรับผิดชอบของผู้เรียนแต่เพียงผู้เดียว ประการที่สาม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง Autonomy มิใช่สิ่งที่ผู้สอนกระทำกับผู้เรียน และมีวิธีการสอนอย่างหนึ่ง ประการที่สี่ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง Autonomy มิใช่พฤติกรรมเดี่ยว ๆ ที่สามารถอธิบายได้ง่าย ๆ และประการสุดท้าย คือประการที่ห้า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง Autonomy มิใช่สถานะหรือความสามารถที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่เป็นภาวะที่ผู้เรียนพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวพวกเขาได้ จากการศึกษาเชิงทฤษฎีศึกษาทั้ง 15 ราย ผู้วิจัยได้พบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนได้แสดงให้เห็นความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งห้าประการนี้อย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างเช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลเชิงประจักษ์ข้อที่หนึ่ง การศึกษากรณีศึกษาในเชิงลึก ทำให้เราทราบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น กรณีศึกษาของราตรี ผู้เรียนได้แรงบันดาลใจในการเรียนรู้จากพี่สาวที่เธอมีความชื่นชมในความอุตสาหะพยายาม ถึงแม้จะมีอุปสรรค ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีกับพี่สาวกับเพื่อน ๆ ทั้งในวิชาภาษาอังกฤษและวิชาในคณะของผู้เรียน สำหรับราตรี เพื่อนจะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ให้ทางเลือกใหม่ในการเรียน รวมทั้งให้แบบอย่างในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปลองปฏิบัติเพื่อขยายขอบเขตความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ในกรณีศึกษาของรัตนา ผู้เรียนได้อาศัยเพื่อน

เป็นผู้ช่วยเหลือที่สำคัญในการเรียนรู้ เช่น ในวิชา Organic chemistry ผู้เรียนอาศัยเพื่อนที่เก่งในวิชานี้ตรวจสอบความเข้าใจในวิชาดังกล่าวว่าถูกต้องหรือไม่ หลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้ว ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากอาจารย์เรื่องวิธีการเรียนที่มีประโยชน์อีกวิธีหนึ่ง ในกรณีที่การบรรยายในวิชาดังกล่าวเร็วมากจนตามไม่ทันในระยะแรก ๆ ในระยะก่อนสอบผู้เรียนจะตรวจสอบความเข้าใจกับเพื่อน ๆ โดยการติวกับกลุ่มในวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าตัวเองมีความพร้อมสำหรับการสอบมากขึ้นเพียงใดหรือมีส่วนใดที่เข้าใจดีแล้ว หรือไม่คืออย่างไร ด้วยตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองมิได้หมายถึงการเรียนรู้ตามลำพัง หรือการเรียนรู้บทเรียนที่ผู้สอนจัดหาไว้ให้ โดยที่ผู้สอนมิได้อยู่ควบคุมเท่านั้น แต่การเรียนรู้ตามลำพัง หรือการเรียนรู้จากบทเรียนที่ผู้สอนจัดหาไว้ให้อาจเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคือ ผู้เรียนมองดูการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวอย่างไร มองดูว่าการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวเป็นไปเพื่อการพัฒนาของตนเองหรือเพียงแค่ว่าเพื่อผลการประเมินที่ต้องสูง กรณีศึกษาหลายกรณี เช่น เค่น ฉิน และดวงทิพย์ ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนดังกล่าวมีความเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบในการเรียนรู้ แต่มิได้ปฏิบัติจริงในลักษณะที่จะทำให้เกิดพัฒนา ระดับภาษาของเค่น ฉิน และดวงทิพย์ มิได้พัฒนามากถึงแม้ผู้เรียนจะได้แสดงความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เค่นอาจมีคะแนนสูงถึง A ในที่สุด แต่ความมั่นใจในตัวเอง และความมั่นใจในการใช้ภาษา นอกบริบทการเรียนภาษาอังกฤษมีต่ำมาก จนถึงระดับพยายามวางแผนชีวิตการเรียนและการทำงานให้สัมผัสภาษาอังกฤษน้อยที่สุด ซึ่งถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่า ในกรณีศึกษาเหล่านี้ มีปัจจัยเรื่องทัศนคติ ความเชื่อเรื่องการเรียนรู้ภาษา และประสบการณ์ในการเรียนภาษามาเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเรียนในปัจจุบันของพวกเขา ในส่วนของข้อมูลเชิงปฏิเสหข้อที่สอง จะเห็นได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องอาศัยความรับผิดชอบและความร่วมมือของผู้เรียนและผู้สอนที่เป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพื่อการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อ เช่น ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจกัน ผู้สอนต้องคอยให้โอกาส ให้กำลังใจให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งคอยเป็นผู้รับฟังที่ดีเมื่อผู้เรียนมีปัญหา ผู้สอนต้องคอยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน และเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง เช่น ความสนใจของตนเอง วิธีการเรียนที่ตนเองจะเรียนได้ดีที่สุด จุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง เป็นต้น ส่วนผู้เรียนก็ต้องแสดงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนา แต่ผู้เรียนแต่ละคน

จะมีความพร้อมในการรับโอกาสเพื่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ราตรี บุปผา และมีชัย จากการศึกษาพฤติกรรมเชิงลึกของผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสาม ผู้วิจัยพบว่า ระดับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลของการเรียนรู้ ราตรีสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ และเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองในวิชาต่าง ๆ ได้จนถึงจุดที่เกิดการพัฒนาอันนำไปสู่ความภาคภูมิใจในตัวเอง บุปผาคูเหมือนว่ามีพัฒนาการในการเรียนรู้ด้วยตนเองช้ากว่าราตรี ทั้งนี้เพราะปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น การขาดวินัยในตัวเองและในการเรียน รวมทั้งวิธีการเรียนรู้ที่ยังอาจเป็นปัญหา และมีชัยแสดงการพัฒนาในระดับที่ไม่สูงนัก เนื่องมาจากการขาดความสามารถในการปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ เพราะการขาดความภาคภูมิใจในตัวเอง กลัวความล้มเหลว อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่าตนเองทำอะไรก็ไม่มีทางสำเร็จ ทำให้เกิดลักษณะนิสัยผลัดวันประกันพรุ่ง และเมื่อมีปัจจัยเรื่องเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง มีชัยจะเกิดความท้อถอย และเลิกความตั้งใจในการเรียนรู้ไปในที่สุด ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้มีชัยตกอยู่ในวัฏจักรของความล้มเหลวในการเรียนรู้เหมือนอย่างที่เคยเป็นในอดีต การศึกษาพฤติกรรมของมีชัยเชิงลึก ทำให้ผู้วิจัยได้พบความซับซ้อนของสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาในกรณีของเขา อันได้แก่ ประสบการณ์ที่ไม่ดีในการเรียนรู้ ทศนคติความเชื่อที่มีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาในชีวิตอันส่งผลให้มีชัยค่อนข้างมีทัศนคติทางลบกับผู้ที่มิอำนาจในระบบ เช่น ผู้สอน (ในระบบการศึกษา) บิดามารดา (ในระบบครอบครัว) ผู้กำหนดนโยบายการศึกษา (ในระบบการศึกษา) และผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจ (ในระบบเศรษฐกิจ) เป็นต้น ด้วยความซับซ้อนดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า Autonomy มิใช่สิ่งที่เป็นพฤติกรรมเดี่ยว ๆ ซึ่งสามารถอธิบายได้ง่าย และมีสิ่งที่คุณสอนกระทำกับผู้เรียน อีกทั้งยังไม่ใช่วิธีการสอนด้วย แต่จะเป็นสภาวะหรือความสามารถในตัวผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะสามารถพัฒนาให้ความสามารถดังกล่าวอยู่ในระดับสูงได้ เมื่อได้สิ่งแวดล้อมที่กระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อทำให้เกิดขึ้น การพัฒนาศักยภาพดังกล่าวในตัวผู้เรียน จะแสดงให้เห็นได้ในกรณีศึกษาต่าง ๆ เช่น ปองพล หรือแม้แต่ว่า ณิชู และดวงทิพย์ที่แสดงพฤติกรรมว่าเกิดการพัฒนาศักยภาพในระดับหนึ่ง แต่อาจมากน้อยไม่เท่ากัน อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการอีกเช่นกัน เช่น ในกรณีของปองพลและณิชู ผู้ซึ่งเริ่มมีเป้าหมายที่ชัดเจนมากขึ้นในชีวิต อันส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนรู้ หรือดวงทิพย์ที่แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้มากขึ้น ถึงแม้จะในระดับที่ไม่สูงนักแต่ก็มีการพัฒนาจากเดิม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาเฉพาะของตนเอง นอกจากนี้แนวคิดของลิตเติล ในประเด็นที่ว่า Autonomy เป็นศักยภาพในตัวผู้เรียนที่ไม่คงที่และพัฒนาได้ยังสอดคล้องกับความคิดของโฮเล็ค (Holec, 1981) อีกด้วย

2. เว็นเด็น (Wenden, 1991) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้มีสิ่งที่จะเกิดขึ้นง่าย ๆ และมีสิ่งที่จะเกิดขึ้นเสมอเมื่อมีการสอน ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรู้ 3 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ความรู้เกี่ยวกับคนหรือมนุษย์ (และความรู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะผู้เรียนรู้) ประเภทที่สอง ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเรียน และประเภทที่สาม ความรู้เกี่ยวกับงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนี้ กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยศึกษาได้แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้อย่างชัดเจน เช่น รัตนา เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้ง 3 ประเภทอยู่ในระดับที่สูง เช่นเดียวกับ ราตรี ชีระ และเสรี ซึ่งกรณีศึกษาทั้งหมดนี้จะจัดอยู่ในกลุ่มที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง ผู้เรียนกลุ่มนี้รู้จักตนเองดีว่าตนเองมีลักษณะอย่างไร และวิธีการเรียนแบบไหนที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด รัตนาและราตรีเป็นผู้เรียนที่พยายามปรับตนเองในวิธีการเรียนรู้เสมอมา เพื่อขยายศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน อันทำให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สูงขึ้นต่อการพึ่งพาตนเองเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกลุ่มนี้ มีความรู้เกี่ยวกับงานสูงกล่าวคือ พวกเขาทราบว่าอะไรคือเป้าประสงค์ของงาน งานนั้นมีลักษณะอย่างไร จะทำงานชิ้นนั้นให้ลุล่วงต้องการการเรียนรู้เพิ่มเติม และความพยายามมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ผู้เรียนในกลุ่มนี้ยังปัจจัยที่สนับสนุนอื่น ๆ ได้แก่ ความกระหายอยากเรียนรู้ ทศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (ที่กรณีศึกษากล่าวว่าได้มาจากการเลี้ยงดูที่ได้รับอิสระจากครอบครัว และการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อ) การมีแหล่งความรู้เพื่อการค้นคว้า การรู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งความมีอิสระในการเรียนรู้ (คือ มีอิสระทางอารมณ์ และอิสระทางการกระทำ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น)

3. ผู้รู้หลายท่าน อาทิเช่น มาลคัม เอส โนลส์ (Knowles, ใน Boud, 1981) อาร์ เอฟ เดียร์เด็น (Dearden, 1975 ใน Boud, 1981) โฮเล็ค (Holec, 1981) และ Dam (Dam ใน Gathercole, 1990) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองไว้หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการเข้าด้วยกันเป็นคุณสมบัติ 6 ประการของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง อันได้แก่ ความพร้อมและร่วมเต็มใจรับผิดชอบในการเรียนรู้ ความสามารถวิเคราะห์ความ

ต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ความสามารถกำหนดเป้าหมาย และวางแผนในการเรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น ความสามารถประเมินตนเองได้ ความสามารถแก้ปัญหาได้ และความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้เรียนทั้งหมดที่ผู้วิจัยศึกษา มีความเชื่อว่า ตนเองมีคุณสมบัติเหล่านี้แต่ในระดับที่แตกต่างกัน และจากการศึกษาในเชิงลึกพบว่ากรณีศึกษาได้แสดงให้เห็นปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรณีศึกษา 13 รายใน 15 รายมีความเชื่อว่า คุณสมบัติด้านการมีความภาคภูมิใจในตนเองมีความสำคัญที่สุดในคุณสมบัติทั้ง 6 ประการนี้ และผู้เรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จะมีปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้เรียนที่ประเมินตนเองต่ำในส่วนของที่เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ตนเองคิดว่าสำคัญที่สุดของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมีปัญหาด้านพฤติกรรมกรเรียน ซึ่งได้แก่ มีชัย ณ์ฐ และดวงทิพย์ ส่วนเด่นและอาวุธจะเป็นกรณีศึกษาที่มีปัญหาเรื่องการขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง เนื่องจากการให้ความสำคัญกับความภาคภูมิใจในตัวเองที่มีสาเหตุจากแรงจูงใจภายนอกเป็นส่วนใหญ่ เช่น คะแนนที่ดี การที่เพื่อน ๆ ยอมรับว่าเก่ง ซึ่งผลของการวิจัยนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในและภายนอก (Deci และ Ryan อ้างใน Dickinson, 1995)

นอกจากคุณสมบัติทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้ว การศึกษาเชิงลึก กรณีศึกษาได้ แสดงผลว่า มีปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ความกระหายอยากเรียนรู้ ความสนใจ ความชอบ ทักษะคิด ที่ดีในการเรียนรู้ พื้นภาษาที่ดีพอสมควร การมีอิสระในการเรียนรู้ การมีวิสัยในตนเอง และความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องเวลา

4. โบด์ (Boud, 1981) ได้กล่าวถึงผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomous learners) ว่าเป็นผู้เรียนที่มีอิสระทางอารมณ์จากการครอบงำของสังคม กล่าวคือไม่ให้ความสำคัญกับอิทธิพลภายนอกในรูปรางวัลและการลงโทษมากนัก เพราะมีมาตรฐานภายในของตนเองเพื่อใช้ในการกำหนดพฤติกรรม ผลที่ได้จากการศึกษาผู้เรียนในเชิงลึกพบว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะดังกล่าวจะมีพัฒนาการในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง เช่น ราตรี รัตนา และขอพร สำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้อิทธิพลภายนอกจะมีอิทธิพลบ้าง เพียงพอที่จะทำให้เกิดแรงขับในการพัฒนาตนเอง เช่น ในกรณีของราตรี ในตอนแรกที่เธอเรียนกับผู้วิจัย เธอพบว่าระดับภาษาอังกฤษของเธออยู่ในระดับต่ำ เธอจึงมาปรึกษาผู้สอน (ผู้วิจัย) ว่าเธอจะพัฒนาอย่างไร สิ่งที่

ราตรีมองดูเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเธอมิได้อยู่ที่เกรด A (ซึ่งถ้าเธอทำเช่นนั้นเธออาจเกิดความท้อถอย เพราะความสามารถที่แท้จริงของเธอตามที่ ตัวเธอและผู้วิจัยรับรู้ อยู่ห่างจาก A ค่อนข้างมาก) จากการพูดคุยกับผู้สอน ราตรีตัดสินใจจะ แดกเป้าหมายใหญ่ออกเป็นเป้าหมายย่อย ๆ และกำหนดมาตรฐานภายในของตนเองเพื่อ ควบคุมพฤติกรรมการเรียนรู้ขึ้นมา เช่น จะเริ่มทบทวนไวยากรณ์ที่มีปัญหาที่สุด และสำคัญ กับการเขียนเล่าเรื่องก่อน ได้แก่ เรื่อง Tenses ราตรีจะศึกษาเพิ่มเติมทุกอาทิตย์ โดยหาแบบ ฝึกหัดพิเศษมาทำและประเมินตนเอง โดยตั้งมาตรฐานประเมินเองว่า เท่าไรจึงคิดว่าผ่านและ เข้าใจ นอกจากนี้ราตรียังกำหนดมาตรฐานว่าการทำแบบฝึกหัดไวยากรณ์อย่างเดียวนั้น ไม่ เพียงพอ ต้องหาโอกาสอ่านและเขียนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เพื่อทบทวนและตอกย้ำกฎ ไวยากรณ์ที่เรียนมาให้เกิดความคล่องในการใช้มากขึ้น พฤติกรรมลักษณะดังกล่าวของเธอ มิได้แสดงออกให้เห็นเฉพาะในวิชาภาษาอังกฤษ ในการเรียนในวิชาเฉพาะของเธอ เช่น วิชา เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐศาสตร์จุลภาค และคณิตศาสตร์ เธอได้พูดคุยกับผู้วิจัยฟังถึง ความพยายามของเธอที่จะพัฒนาตนเองจากจุดเริ่มต้น โดยใช้มาตรฐานภายในตนเองกำกับ อย่างชัดเจน พฤติกรรมดังกล่าวของเธอเป็นที่สังเกตเห็นของกลุ่มเพื่อนของเธอ ดังจะเห็นได้ จากการตรวจสอบข้อมูลกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยรู้จัก และที่รู้จักราตรี รัตนา ก็เป็นผู้เรียน อีกผู้หนึ่งที่แสดงพฤติกรรมเรื่องมาตรฐานกำกับภายในอย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่นกรณีที่เรา เล่าว่า การทำรายงานในวิชาที่มีการทดลองในห้องปฏิบัติการมีส่วนที่สำคัญมาก 2 ส่วนคือ ภาคทฤษฎี และภาควิจารณ์ผล เธอกล่าวว่า การเขียนอธิบายใน 2 ส่วนนี้สำคัญมาก ต้องแสดง ว่าผู้เขียนได้ทำการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลมาอย่างดี การทำแบบให้เสร็จ ๆ ไปมิใช่ มาตรฐานที่เธอยอมรับได้ ดังนั้นเธอจึงค้นคว้ามาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นสิ่งพิมพ์ และจาก อินเทอร์เน็ต บางครั้งการอภิปรายผลในภาควิจารณ์ผลของเธอมิมีความผิดพลาดเพราะเธอ เข้าใจผิด แต่เธอมิได้เสียใจที่ได้คะแนนน้อย ทั้งนี้เพราะถ้าพิจารณาตามมาตรฐานภายในของ เธอแล้ว เธอได้ทำงานอย่างดีที่สุดความสามารถของเธอตามมาตรฐานภายในของเธอแล้ว ส่วนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นส่วนที่ทำให้เธอเกิดการเรียนรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม มีผู้เรียน ที่มีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองค่อนข้างสูง ที่มิได้พูดถึงการมีมาตรฐานกำกับภายในที่ชัดเจน แต่ในการปฏิบัติจริง ผู้เรียนดังกล่าวได้แสดงพฤติกรรมนั้น ยกตัวอย่างเช่น อารุช งานเขียน ของอารุชในวิชาภาษาอังกฤษจะอยู่ในมาตรฐานที่ดี หรือค่อนข้างดีเสมอ เพราะอารุชมี มาตรฐานกำกับว่างานเขียนของเขาต้องทำล่วงหน้า เพื่อให้เพื่อนที่เก่งไวยากรณ์ช่วยอ่าน

ทบทวน ทำให้ปัญหาด้านไวยากรณ์มีน้อยมาก และอาจารย์จะพยายามตรวจสอบงานอีกครั้งว่า หลังจากเพื่อนแก้ไขแล้ว งานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานของตนเองไหม ในกรณีของวิชาเฉพาะของอาจารย์ อาจารย์เคยเล่าให้ฟังว่า สอบวิชานั้นได้คะแนนดี แต่ไม่พอใจเพราะตามมาตรฐานตัวเอง ตัวเองไม่ได้เรียนรู้มากพอ ที่ได้คะแนนดีเพราะโชคดีกว่า อาจารย์จึงใช้เวลาช่วงปิดเทอมอ่านรายวิชานั้น (ตำราเป็นภาษาอังกฤษ) อีกทีหนึ่งเพื่อเก็บภาษาที่มีประโยชน์และทบทวนเนื้อหา โดยที่อาจารย์กล่าวว่า การกระทำดังกล่าวทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้นกับตัวเอง หรือรู้สึกผิคน้อยลง ในลักษณะที่ตรงกันข้าม ผู้เรียนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษาบางรายขาดมาตรฐานภายในกำกับพฤติกรรมของตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ต่ำ ยกตัวอย่างเช่น ฉันทู ดวงทิพย์ สุดา และปองพล ซึ่งผู้เรียนที่ยกตัวอย่างมานี้มีพื้นฐานทางภาษาต่างกัน และมีโอกาสในการเรียนรู้ต่างกันมาก ผู้ที่ถึงแม้ว่าจะมีพื้นฐานภาษาดี มีโอกาสในการเรียนรู้มาก แต่ถ้าขาดมาตรฐานกำกับภายในของตนเอง เช่น ปองพล เขาจะมีพัฒนาการในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับที่ไม่สูงเท่าที่ควรจะเป็น อันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาความพึงพอใจในตนเอง และผลการเรียน ซึ่งถ้าผู้เรียนปล่อยให้ปัญหานี้เกิดขึ้นต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน การขาดความพึงพอใจในตัวเองอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสงสัยเรื่องความสามารถของตัวเอง และขาดความมั่นใจในตัวเองในที่สุด ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาที่ชื่อดวงทิพย์ มีชัย และขอพร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษ

2. ผู้เรียน

2.1 ปฏิกริยาตอบรับจากผู้เรียน

จากผลการวิจัยพบว่านิสิตในกลุ่มที่ 77 โดยภาพรวมมีปฏิกริยาตอบรับการเรียนการสอนแบบที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ดีกว่านิสิตในกลุ่มที่ 130 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนภาษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อของพวกเขาเรื่องการเรียน รวมทั้งพื้นฐานภาษาของผู้เรียน (Wenden, 1991 และ Lottlejohn, 2001) จากข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม จะพบว่าผู้เรียนในกลุ่มที่ 77 มีทัศนคติทางบวกและลบในการเรียนภาษา ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมาก (คือมีผู้มีทัศนคติทางบวก 46% ทางลบ 42% และผู้ที่บอกว่าเฉย ๆ กับวิชาภาษาอังกฤษ 12%) นอกจากนี้นิสิตกลุ่มนี้โดยภาพรวมมีความสามารถทางภาษาสูงกว่า โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของการสอบเข้า

มหาวิทยาลัยในรายวิชาภาษาอังกฤษที่ระดับคะแนนประมาณ 72 คะแนน เกรดเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมปลายของกลุ่มสูงถึง 3.44 และเกรดเฉลี่ยของกลุ่มในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 คิดเป็นประมาณ 2.8 และในการจัดลำดับคณะในมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน เราจะพบว่า คณะหนึ่ง (กลุ่มที่ 77) เป็นคณะที่อยู่ในลำดับต้น ๆ คือ 4 หรือ 5 (จาก 16 คณะ) เสมอ (ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผล, สถาบันภาษา, 2544) เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวกับข้อมูลของกลุ่มที่ 130 ปรากฏว่ามีนิสิตเกือบ 70% ที่มีทัศนคติเป็นลบต่อวิชาภาษาอังกฤษ และมีนิสิตเพียง 8% ที่กล่าวว่าตนเองมีทัศนคติเชิงบวก ส่วนอีก 12% กล่าวว่ารู้สึกเฉย ๆ (ไม่ชอบไม่เกลียด) ในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถทางภาษา นิสิตกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยประมาณ 51 คะแนน เกรดเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมปลายของกลุ่มอยู่ที่ระดับ 2.5 และเกรดเฉลี่ยของกลุ่มในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 คิดเป็นประมาณ 2.08 โดยคณะสอง (กลุ่มที่ 130) จะจัดอยู่ในอันดับ 12-13 (จาก 16 คณะ) เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ซึ่งผลข้อนี้สอดคล้องกับผลของงานวิจัยของ ลี (Lee, 1996) และงานวิจัยของ เริงฤดี นรานันท์ (Naranunn, 1998) นอกเหนือจากนี้ นิสิตคณะสองจะไม่มีเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นปีที่ 1 แต่มาเริ่มเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 และ 2 ในปีที่ 2 การว่างเว้นการเรียนภาษาอังกฤษเป็นเวลา 1 ปี และการที่ผู้เรียนทั้งหมดในกลุ่มวิจัยกล่าวว่า ไม่ได้ให้เวลากับภาษาอังกฤษเลย ตลอดระยะเวลาที่เรียนชั้นปีที่ 1 เพราะมีวิชาพื้นฐานของคณะที่ต้องเรียนหลายวิชา ทำให้ไม่มีเวลา ประกอบกับผู้เรียนต้องพยายามทำคะแนนในวิชาของคณะให้สูง ในขณะที่เรียนอยู่ชั้น ปีที่ 1 เพื่อช่วยให้เลือกภาควิชาที่ต้องการ ได้ และทัศนคติที่ไม่ดีที่มีต่อการเรียนภาษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ ปัจจัยทั้งหมดนี้จึงสามารถอธิบายได้ถึงปฏิริยาตอบรับที่แตกต่างกันของผู้เรียน 2 กลุ่มนี้

จากปฏิริยาตอบรับที่แตกต่างกันระหว่างผู้เรียนทั้งสองกลุ่มนี้ ทำให้เกิดข้อคำถามที่ว่า การจัดผู้เรียนตามกลุ่มความสามารถ (คือ เก่ง กลาง อ่อน) จะทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มที่มีความสามารถต่ำหรือไม่ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนที่มีความสามารถต่ำ มักจะมีทัศนคติทางลบต่อการเรียนภาษา การที่นำผู้เรียนที่มีลักษณะดังกล่าวมารวมกันเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน อาจไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาคำที่ดี การจัดผู้เรียนที่มีลักษณะเดียวกันมาอยู่ในกลุ่มเดียวกันดังกล่าว อาจทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดความหลากหลาย ไม่น่าสนใจ อีกทั้งยังทำให้การเรียนรู้จากเพื่อน

เกิดขึ้นได้ยาก เพราะผู้เรียนไม่มีแบบอย่างที่แตกต่างกันเองให้ศึกษา ด้วยเหตุนี้การจัดชั้นเรียนอาจจะจัดแยกผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูง (High-ability groups) ไว้ด้วยกัน ในจำนวนกลุ่มจำนวนหนึ่ง และที่เหลืออาจจัดเป็นกลุ่มความสามารถผสม (Mixed-ability groups) แต่ประเด็นในการจัดกลุ่มผู้เรียนที่สำคัญกว่า น่าจะเป็นขนาดของกลุ่มที่ไม่ควรใหญ่มากเกิน 25 คน เพื่อจะช่วยให้ผู้สอนได้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง รวมทั้งการให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้สอนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หนึ่ง จากประสบการณ์ในการสอนของผู้วิจัย และผู้สอนคนอื่น ๆ ในการสอนรายวิชาที่ประกอบไปด้วยผู้เรียนต่างคณะกันในกลุ่มเดียวกัน ทำให้ได้ข้อคิดว่าการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าว (คือให้นิสิตหลาย ๆ คณะลงเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานในกลุ่มเดียวกันได้) น่าจะทำให้เกิดความหลากหลายในกลุ่มผู้เรียน มีความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งวิธีการดังกล่าวยังเอื้อให้ผู้เรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีบุคลิกภาพ วิธีคิด วิธีการเรียน และมุมมองปัญหาที่แตกต่างกัน ได้เรียนรู้จากกันและกันด้วย นับเป็นการจำลองสถานการณ์ชีวิตจริงที่ผู้เรียนจะต้องพบเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และเป็นการฝึกฝนผู้เรียนให้เตรียมพร้อมสำหรับบริบทที่แตกต่างในการใช้ชีวิตของพวกเขาในอนาคต ซึ่งในความคิดของผู้วิจัย การจัดกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก ประกอบด้วยผู้เรียนจากหลากหลายคณะ น่าจะให้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมาก (Dickson, 1991; Chickering, 1993; Graham และ Cockriel, 1997 และ Dickson, Sorochty และ Thayen, 1998)

2.2 คุณสมบัติของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง จากผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่าผู้เรียนทั้งหมดมีความเห็นว่าคุณสมบัติเหล่านี้สำคัญในการที่ผู้เรียนจะสามารถกำกับควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ และผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษา 13 ราย ใน 15 ราย มีความเห็นว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในกลุ่มของคุณสมบัติของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้รู้หลายท่าน อาทิเช่น รอเจอร์ส (Rogers, 1951) มาสโลว์ (Maslow, 1962) จอยซ์ และคณะ (Joyce et al, 1992) และชิกเกอร์ริง (Chickering, 1993) นอกจากนี้ผลจากการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนในเชิงลึก พบว่าผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ผู้เรียนที่เป็นกรณีศึกษาที่มีลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่

มีชัย และดวงทิพย์ นอกจากนี้ยังมีกรณีศึกษารายอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนของพฤติกรรมมากกว่า กล่าวคือ ผู้เรียนในลักษณะนี้จะประเมินตนเองว่ามีความภาคภูมิใจในตนเอง ในระดับปานกลาง ปานกลางค่อนข้างสูง และสูง แต่สาเหตุของภาคภูมิใจนั้นเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ เช่น คะแนนที่ดี การได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนเก่ง การที่ตนเองรู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนดังกล่าวจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผิวเผิน คือเรียนเพื่อให้ได้คะแนน โดยมีได้เชื่อมโยงการเรียนรู้กับการพัฒนาศักยภาพของตนเองในส่วนลึกในใจ ผู้เรียนในลักษณะนี้จะขาดความมั่นใจในตัวเอง เพราะคิดว่าตนเองไม่รู้อะไรจริง อีกทั้งยังมีความวิตกกังวลอยู่เสมอว่าวันใดวันหนึ่งตนเองอาจสูญเสียสิ่งที่ทำให้ตนเป็นที่ยอมรับไป กรณีศึกษาที่อยู่ในลักษณะนี้ ได้แก่ เค่น ฌ็อง สุคา และอาวู แต่สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้เรียนในกลุ่มนี้คือ เมื่อเวลาผ่านไป ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการติดตามผลกรณีศึกษาเหล่านี้ เช่น ดวงทิพย์มีความพยายามในการเรียนมากขึ้น เพราะเริ่มรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองถ้าพยายามจริงจัง หรืออาวู ผู้ซึ่งพยายามไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับความรู้สึกขาดความมั่นใจในตัวเอง และความวิตกกังวลที่อยู่ในใจตนเอง ว่ามีสาเหตุจากอะไร และพบว่าสาเหตุอาจเป็นเพราะเขาให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายนอกมากเกินไป กระบวนการพิจารณาตนเอง ดังกล่าวน่าจะเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองดีขึ้น และพร้อมที่จะใช้สติปัญญาไตร่ตรองเพื่อหาวิธีที่จะพัฒนาตนเองไปสู่สภาพที่ดีขึ้น

ข้อค้นพบเรื่องความสำคัญของความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองในกลุ่มผู้เรียน ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยของ ดิคสัน และคณะ (Dickson, Sorochty และ Thayer, 1998) ที่ใช้เวลาศึกษาถึง 10 ปีเต็ม คือระหว่างปี 1986-1996 ที่กล่าวว่า บุคลากรหลายฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งผู้รับผิดชอบด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาและผู้เรียน มีความเห็นว่าผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งนับเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญสูงสุดอันดับ 1 ในมิติด้านอารมณ์ นอกเหนือไปจากนั้น คุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 ที่ควรได้รับการพัฒนาในมิติอื่น ๆ เช่น ความคิดวิเคราะห์ ในมิติด้านสติปัญญา และทักษะการประเมินตนเองในมิติด้านการวางแผนชีวิต ก็เป็นลักษณะที่พัฒนาให้เกิดขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งทั้งนี้

ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น (Dewey, 1963; Knowles, 1970, 1990)

นอกเหนือจากคุณสมบัติทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษาได้พูดถึงคุณสมบัติอื่น ๆ ที่พวกเขาคิดว่าเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกันที่ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันได้แก่ ความกระหายอยากเรียนรู้ ความสนใจ ความชอบทัศนคติที่ดีต่อการเรียน พื้นฐานภาษาที่ดี และการมีอิสระในการเรียนรู้ นอกเหนือไปจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พบว่ายังมีปัจจัยหลักอีก 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันได้แก่ การมีวินัยในตัวเอง และการบริหารจัดการเวลา จากข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน และข้อมูลที่ได้จากผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มวิจัย พบว่า ในความคิดของผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญมากในการทำให้เกิดปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้เรียน ซึ่งจะได้อภิปรายในรายละเอียดต่อไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน

2.3 ปัญหาของผู้เรียน

จากการได้มีโอกาสสัมผัสผู้เรียนอย่างใกล้ชิดในการทดลองกระบวนการเรียนการสอน และการใช้กระบวนการที่ปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งในความเป็นครู กล่าวคือผู้วิจัยได้รู้จักผู้เรียนที่ตนเองสอนอย่างลึกซึ้งขึ้น ความรู้ดังกล่าวทำให้ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น และลดความมีอคติของผู้สอนลงได้อย่างมาก จากประสบการณ์นี้ผู้วิจัยได้พบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่หลากหลายมาก (มิใช่ปัญหาด้านการเรียนเพียงอย่างเดียวตามที่ผู้สอนส่วนใหญ่เชื่อและให้ความสำคัญ) เช่น ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านค่านิยม และทัศนคติที่แตกต่าง (ระหว่างผู้เรียนที่มาจากสังคมเมืองและสังคมชนบท) ปัญหาด้านบุคลิกภาพ เช่น ขาดความมั่นใจในตัวเองอย่างรุนแรง จนทำให้ขาดความกล้าในการริเริ่มทำอะไรด้วยตนเอง เนื่องจากกลัวความล้มเหลว ปัญหาความขัดแย้งกับครอบครัว เนื่องมาจากความคาดหวังที่แตกต่างกันในเรื่องการศึกษา ปัญหาเรื่องความเชื่อที่ต่างกันเกี่ยวกับวิธีการเรียนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างวัย) ปัญหาเรื่องวินัยในตัวเอง และปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมือง และสังคมมหาวิทยาลัย จากการศึกษาพบว่า วิธีการคัดเลือกผู้เรียนเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแบบใหม่ทำให้ลักษณะประชากร ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐเปลี่ยนไป

และการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งคือ มีผู้เรียนที่มาจากต่างจังหวัดมากขึ้น เช่น กลุ่มที่ 77 มีผู้เรียนมาจากต่างจังหวัดถึงประมาณ 55% ของผู้เรียนทั้งหมด การที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าผู้เรียนมีปัญหาหลายลักษณะ ซึ่งการให้คำปรึกษาโดยใช้กลยุทธ์การสัมภาษณ์ที่ให้ความสำคัญกับผู้ถูกสัมภาษณ์ (Non-directive interview strategy) (Rogers, 1951, 1983 อ้างใน Joyce et al, 1992) นับว่ามีประโยชน์มากในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนพบวิธีการจัดการกับปัญหาของตนเอง เพื่อดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า ในกระบวนการแก้ปัญหาของผู้เรียน ผู้เรียนจะไม่คิดถึงผู้สอนเป็นคนแรก ผู้เรียนจะพยายามแก้ปัญหาเองก่อน ต่อมาจะปรึกษาเพื่อน และ/หรือรุ่นพี่ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้เรียนแก้ปัญหาไม่ได้ ผู้เรียนส่วนมากจะเก็บปัญหานั้นไว้ ซึ่งอาจจะกลายเป็นปัญหาที่ยากแก่การแก้ไขมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป จากการพูดคุยกับผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนไม่คิดว่าจะปรึกษาผู้สอนเพื่อหาทางแก้ปัญหา เพราะผู้เรียนไม่สนิทกับผู้สอน และผู้เรียนคิดว่าผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัยจะไม่มีเวลาให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนหนึ่งยังกล่าวถึงความไม่แน่ใจว่าผู้สอนจะเข้าใจตนเอง เพราะวัยที่ต่างกันมาก และด้วยเหตุผลเหล่านี้เอง เพื่อนจึงมีบทบาทกับผู้เรียนมากในการแก้ปัญหา (Erikson, 1959 ใน Crain, 1992; Chickering, 1993) ในกรณีที่ปัญหาด้านวิชาการก็เช่นกัน ผู้เรียนจะกลัวว่าผู้สอนจะตำหนิตนเองที่ไม่ศึกษาสิ่งที่เรียนให้ดีพอ อีกทั้งไม่สนิทพอที่จะเข้าไปถามผู้สอนด้วย ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้วิจัยพบว่า การที่ผู้สอนรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งจะส่งผลให้บทบาทของผู้สอนในฐานะของผู้ให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากการแก้ปัญหาผู้เรียนโดยใช้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และการสัมภาษณ์ที่ให้ความสำคัญกับผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลักแล้ว ผู้วิจัยยังได้พยายามส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ยกตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาของบุปผา ที่ได้รับความช่วยเหลือจาก สายธาร ราตรี และเด่น ในการปรับพฤติกรรมทั้งในด้านการเรียนรู้ และในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาของอาวุธที่ได้ความช่วยเหลือจาก ชีระ และเพื่อน ๆ ที่หอพักนิสิตชายของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่าการส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อนในการแก้ปัญหา ทำให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกันจะเข้าใจปัญหาที่ผู้เรียนมีได้ดีกว่าผู้สอน นอกจากนี้วิธีดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกันและกัน และพัฒนาไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น (Chickering, 1993)

3. ผู้สอน

3.1 บทบาทที่เปลี่ยนไปของผู้สอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้เรียนโดยภาพรวม และผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มวิจัยของผู้วิจัยเชื่อว่า ผู้สอนมีความสำคัญมากและมีอิทธิพลต่อวิธีการเรียนการสอน รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนการสอน ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความคิดที่ชัดเจนว่า ผู้สอน วิธีการเรียนการสอน และบรรยากาศในการเรียนการสอนแบบใดที่ทำให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ ผู้เรียนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะ “สนุก เข้าใจบทเรียนได้ง่าย สนุกกับเพื่อนเร็ว และไม่่วงอีกด้วย” ผู้เรียนที่ไม่พอใจกับกระบวนการเรียนการสอน จะแสดงความรู้สึกในทางลบต่าง ๆ กัน เช่น “อาจารย์สอนตามตำรา สอนแบบบรรยาย ไม่มีกิจกรรมอะไรเลย เทคนิคการสอนไม่น่าสนใจ เบื่อ ง่วงนอน ถ้าไม่เก็บคะแนนคงไม่เข้า” (ข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิต ปีการศึกษา 2542) จากตัวอย่างของความรู้สึกของผู้เรียนนี้ ทำให้เห็นว่าตามความคาดหวังของผู้เรียน ผู้สอนไม่ใช่ผู้ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้เพียงอย่างเดียว ในสภาพของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น ซึ่งถ้าดูจากภาพนี้ การเรียนการสอนจะกลายเป็น “การต่อรองเรื่องบทบาท” (Negotiation of roles) (Voller ใน Benson และ Voller ed. 1997) หรือ “การต่อรองเรื่องอำนาจและการควบคุม” (Negotiation of power and control) (Wright, 1987; และ Dickinson, 1987) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ กัน และผลจากการต่อรองนี้จะทำให้เราเห็นแนวคิดเรื่องความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomy) เป็นแนวคิดที่ไม่ตายตัว มีความยืดหยุ่น ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน เช่น ถ้าผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน หรือเขียน Learning log ของตัวเอง ผู้เรียนจะแสดงบทบาทควบคุมการเรียนรู้ของตนเองในระดับที่สูงกว่าเมื่อผู้เรียนฟังผู้สอนอธิบายลักษณะที่สำคัญของการเขียนเล่าประสบการณ์ในอดีต (Narratives) เมื่อผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ผู้วิจัยได้เรียนรู้จากข้อมูลย้อนกลับจากผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่ดำเนินอยู่เรื่องบทบาทของผู้สอนในความคาดหวังของผู้เรียนมากขึ้น นอกเหนือไปจากบทบาทของผู้ถ่ายทอดความรู้ดังจะขอยกตัวอย่าง ข้อคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนดังนี้

“คุณครูใจดี ให้กำลังใจ และคอยมีคำพูดและแรงบันดาลใจ “อินสไพเรชัน” ทุกวันเลย” (นิสิตคณะหนึ่ง ปีที่ 1)

“ชอบที่อาจารย์เอาเพลงมาเปิด ส่วนใหญ่เพลงเพราะ และมีความหมายกินใจ ทำให้นิสิตอยากแปลความหมายของคำต่าง ๆ ที่อยู่ในเพลงเป็นการดึงดูดใจให้ฝึกแปลภาษาอังกฤษอีกวิธีหนึ่งด้วย” (นิสิตคณะหนึ่ง ปีที่ 1)

“ผมชอบคำพูดอาจารย์ที่มันเป็นคำที่ทำให้กำลังใจในการเรียนภาษาอังกฤษ รู้สึกว่ามันทำให้ผมมีกำลังใจมากขึ้นในการเรียนภาษาอังกฤษมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับมัน แต่ผมก็มักจะท้อแท้เสมอ เพราะฉะนั้นกำลังใจสำคัญมากสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษของผมนะ อยากจะขอบคุณอาจารย์จริง ๆ ครับ” (นิสิตคณะสอง ปีที่ 2)

“ตลอดเวลาที่เรียนวิชานี้รู้สึกสนุกมาก ไม่ค่อยเครียดเท่าไร เพราะอาจารย์ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนมาก ๆ นอกจากนั้นยังมีความรู้ใหม่ ๆ มาให้เสมอ นอกจากการเรียนเฉพาะวิชาอย่างเดียว จึงไม่รู้ลืมหูลืมมือ เพราะมีอะไรแปลกใหม่เยอะ อาจารย์เอาใจใส่นักเรียนดีมาก ๆ และเข้าใจในตัว of นักเรียนแต่ละคนดี” (นิสิตคณะสอง ปีที่ 2)

“รู้สึกว่าจะเรียนสนุกกว่าที่เรียนมา แต่ไม่ชอบที่อาจารย์พูดภาษาอังกฤษเยอะ ฟังนาน ๆ เริ่มเบลอ ฟังไม่รู้เรื่อง แต่ก็ยังดีที่มีภาษาไทยมั่ง สรุปเรียนสนุก แต่ข้อสอบยากไปนิด ถ้าให้เวลามากกว่านี้จะดีมากนะ” (นิสิตคณะสอง ปีที่ 2)

“ชอบที่ฝึกออกเสียงพูด stress เสียงค่ะ” (นิสิตคณะหนึ่ง ปีที่ 1)

“ชอบให้อาจารย์พูดเล่าเรื่อง (นอกอื่น ๆ) เยอะ ๆ” (นิสิตคณะหนึ่ง ปีที่ 1)

“รู้สึกชอบวิชาภาษาอังกฤษขึ้นอีก เพราะอาจารย์มีวิธีการสอนโดยเน้นที่ตัวนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียน อาจารย์เอาใจใส่นักเรียนดีมากนะ เห็นได้จากการที่อาจารย์สามารถจำชื่อนักเรียนได้และคอยดูว่านักเรียนมีปัญหาตรงไหนบ้าง และเรียกบางคนไปพบเพื่อพูดคุยปัญหา” (นิสิตคณะสอง ปีที่ 2)

จากตัวอย่างข้อมูลย้อนกลับเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าในความคิดของผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทหลายอย่าง นอกเหนือจากบทบาทในวิธีการเรียนการสอนแบบเดิมนอกเหนือจากการเป็นผู้รู้ในศาสตร์ ผู้สอนยังต้องเป็นผู้ให้กำลังใจ (Morale booster) ผู้ให้ความบันเทิง (Entertainer) ผู้สังเกตการณ์ (Observer) ผู้ให้ทางเลือกในการเรียน (Option

giver) ผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback provider) ผู้ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน (Growth nurturer) ผู้แก้ปัญหา (Problem shooter) ผู้ให้บริการ (Service provider) และอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่หลากหลายของผู้สอนในบริบทของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้รู้หลายท่านได้กล่าวสรุปไว้ในหลายลักษณะที่น่าสนใจ เช่น ไรท์ (Wright, 1987) ได้กล่าวว่า ผู้สอนอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ผู้สอนที่เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้ (Transmission teachers) และผู้สอนที่เน้นเรื่องการสร้างความหมายจากข้อความรู้และการสร้างข้อความรู้ (Interpretation teachers) ในความคิดของไรท์ ผู้สอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองต้องพยายามปรับพฤติกรรมจากข้อของผู้สอนที่เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้มาสู่ข้อของผู้สอนที่เน้นเรื่องการสร้างความหมายจากข้อความรู้และการสร้างข้อความรู้ ทั้งนี้เพราะผู้สอนต้องพยายามถ่ายโอนการควบคุมในกระบวนการเรียนการสอนมาสู่ผู้เรียน (Boud, 1988) อย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป และต้องอาศัยปัจจัยเสริมหลายประการ และในปัจจัยเสริมเหล่านั้นคือ ครูผู้สอน โฮลส์ (Holec, 1985) ดิคกินสัน (Dickinson, 1987) และ ลิตเติล (Little, 1989) ได้กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในบริบทของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีอยู่ 3 ลักษณะคือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ผู้ให้คำปรึกษา (Counsellor) และแหล่งของความรู้ (Resource) ในส่วนของบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผู้รู้ทั้ง 3 ดังกล่าวแล้วได้สรุปไว้ว่า ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้คือ ผู้ที่ให้การสนับสนุนผู้เรียนได้ใน 2 ลักษณะคือ การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสังคม (Psycho-social support) และการสนับสนุนด้านวิชาการ (Technical support) การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสังคม หมายรวมถึงการที่ผู้สอนมีคุณสมบัติส่วนตัวที่เอื้อต่อการทำหน้าที่ เช่น มีความอดทน เปิดเผย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความรักเมตตาผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และใจกว้าง ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้ผู้เรียน และความสามารถในการสร้างจิตสำนึกของผู้เรียนเรื่องประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนการสนับสนุนด้านวิชาการ หมายถึง การที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะในการวางแผน และ ดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประเมินตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา ผู้รู้ทั้งสามกล่าวว่า บทบาทนี้จะสำคัญมากเมื่อผู้เรียนรู้โดยอิสระตามแผนการเรียนรู้ที่ตนเองทำความตกลงไว้กับผู้สอน ผู้ให้คำปรึกษาจะให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนแสดงความต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ในประสบการณ์ของผู้วิจัยในการสอนและใน

การวิจัย พบว่าผู้ให้คำปรึกษาอาจเล่นบทบาทเชิงรุก คือแสดงความสนใจผู้เรียนที่ผู้วิจัยสังเกต พฤติกรรมว่าอาจมีปัญหา ก่อน โดยไม่รอให้ผู้เรียนแสดงความต้องการคำแนะนำ ทั้งนี้ผู้วิจัย (ผู้สอน) และผู้เรียนควรมีเวลาระยะหนึ่งเพื่อสร้างความเป็นเพื่อนที่ไว้วางใจกันพอสมควร ก่อน ส่วนในบทบาทที่สามคือ แหล่งของความรู้ ผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ มากเพียงพอ และทราบว่าจะฝึกภาษาให้ได้ผลต้องใช้บทเรียน อุปกรณ์ในการเรียน และวิธีการเรียนอะไรบ้าง เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้สอนจะมีบทบาทที่เปลี่ยนไปอย่างมากในบริบท การเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากขึ้น

3.2 การปรับตัวของผู้สอนให้เข้ากับบทบาทที่เปลี่ยนไป

ดังที่กล่าวแล้วถึงบทบาทของผู้สอนที่เปลี่ยนไป ผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่ ต้องปรับพฤติกรรมของตนเองให้รับกับบทบาทที่เปลี่ยนไป นั่นหมายถึงผู้สอนต้องเป็นผู้ที่ พร้อมจะเรียนรู้อยู่เสมอ และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับผู้เรียน ประเด็นหลักที่ผู้สอนควรสนใจคือ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และพยายามสร้างข้อความรู้ได้ด้วย ตนเอง จากผลการวิจัย ผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญจำนวนหนึ่ง และผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณสมบัติที่สำคัญเหล่านั้นได้ ยก ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาของสุทัศน์ สายธาร อาวุธ และบุปผา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมี ความเชื่อว่า การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็น สิ่งสำคัญ และต้องได้รับความสนใจอย่างเร่งด่วน ในการปฏิรูปการศึกษาไปสู่แนวคิดที่ว่า ผู้เรียนคือศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนคือบุคคลที่สำคัญที่สุดที่สามารถจะนำแนวทาง ไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริงได้ และจะมีอิทธิพลที่สำคัญโดยตรงต่อผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง เล็งเห็นความจำเป็นในการพูดคุยกับผู้สอนถึงบทบาทของตนเองที่กำลังจะเปลี่ยนไป และ ความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่นั้น ๆ จากการได้สัมผัสผู้สอนในระบบ โรงเรียนอยู่เสมอ ในการได้รับเชิญเป็นวิทยากรตามที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถรับรู้ได้ว่า ผู้สอน ในปัจจุบันมีความรู้สึกลังเลและวิตกกังวลเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ในบริบทที่การเรียน การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนบางกลุ่มที่ผู้วิจัยได้พบและพูดคุยด้วย จะมีความรู้สึกลัวว่าจะถูกลดบทบาทลง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในอาชีพ ประกอบกับผู้เรียน

ในปัจจุบันมีลักษณะที่แตกต่างจากผู้เรียนในอดีตตามที่ผู้สอนรับรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนจะไม่ค่อยเคารพผู้สอน ขาดระเบียบวินัย ไม่ตั้งใจเรียน และมีลักษณะทำทนาย นอกจากนี้ผู้สอนในระบบโรงเรียนคิดว่าบทบาทของตนเองลดความสำคัญลงมาก เพราะระบบกวดวิชาเข้ามามีความสำคัญอย่างมากในชีวิตของผู้เรียน ส่วนในความคิดของผู้เรียน ผู้สอนมักไม่พยายามเข้าใจผู้เรียนและมองโลกจากมุมมองของผู้เรียนบ้าง ผู้สอนมักสอนสิ่งที่ผู้เรียนไม่สนใจ และใช้วิธีการสอนที่ผู้เรียนคิดว่าไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้สอนจะมีความพึงพอใจในวิชาชีพน้อยลง เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้รับกับบริบทที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้ นอกจากนี้ยังมีผู้สอนบางกลุ่มที่เข้าใจความหมายของกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ไม่ถูกต้องนัก โดยพยายามยกหน้าที่การเรียนรู้ทั้งหมดให้ผู้เรียน ซึ่งจากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนเองทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีความสับสนเรื่องบทบาทของครูและตัวเองเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังไม่แน่ใจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรจากรายวิชาต่าง ๆ ที่เรียน โดยวิธีที่ผู้เรียนจับกลุ่มทำงานที่ผู้สอนมอบหมายให้ อภิปรายกันเองในกลุ่ม และไม่มี การสรุปข้อความรู้หรือเชื่อมโยงสิ่งที่พบกับภาพรวมของการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ สิ่ง ที่ผู้วิจัยพบในการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนอันเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของผู้เรียนที่พบได้ ในสื่อหนังสือพิมพ์ (ภาคผนวก ค) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญในการพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่เปลี่ยนไปในบริบทการเรียนการสอนใหม่

ในการปรับพฤติกรรมของผู้สอน ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้สอนควรยึดหลักที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ **ประการที่หนึ่ง**ผู้สอนต้องพยายามทดลองใช้วิธีใหม่ ๆ ในการสอนบ้าง เพื่อให้ชั้นเรียนน่าสนใจ และเปลี่ยนไปในวิถีทางที่ดีขึ้น ผู้สอนที่ดีต้องมีใจเปิดกว้าง ขอมรับความคิดของผู้เรียน และพร้อมที่จะเสี่ยงทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน การนำสิ่งใหม่เข้าไปในชั้นเรียนจะมีลักษณะเหมือนการวิจัยย่อย ๆ เพราะเมื่อผู้สอนใช้วิธีการใหม่แล้วต้องคอยสังเกตดูผลที่เกิดขึ้น จดบันทึกไว้ และเปรียบเทียบผลกับวิธีการเดิม เพื่อหาข้อสรุปว่าวิธีการใหม่ให้ผลเป็นอย่างไร **ประการที่สอง** ผู้สอนต้องพยายามสร้างแรงจูงใจ และรักษาระดับแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ความสนใจของผู้เรียน วิธีการ

เรียนรู้ของผู้เรียน (Chaffee, 1995) (ภาคผนวก ๓) และปัญหาของพวกเขาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเป็นมิตร ความเป็นกันเอง และความเคารพซึ่งกันและกัน และประการที่สาม ผู้สอนต้องมีกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดในการจัดการกับชั้นเรียน การกำหนดงานให้ผู้เรียนทำ และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน สิ่งที่คุณเรียนและผู้สอนควรมีความเข้าใจร่วมกันคือ การเรียนรู้คือการพัฒนา และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดชีวิต การมีนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จึงน่าจะเป็นเป้าหมายในการศึกษาที่สำคัญกว่าการเรียนรู้เนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ถึงแม้ว่าการปรับพฤติกรรมของผู้สอน จะเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายในทางปฏิบัติ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากถ้าผู้สอนจะพยายามโดยนัยถึงผลดีที่จะเกิดต่อผู้เรียน และความพึงพอใจในอาชีพครูเป็นหลัก ในความคิดของผู้วิจัย การนำแนวคิดเรื่องคุณสมบัติของคนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษา ในธรรมเนียมชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม โดยพระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2538) มาเป็นหลักยึดถือในการปรับบทบาทของผู้สอน น่าจะให้ประโยชน์อย่างมาก เพราะหลักธรรมดังกล่าวแล้ว เป็นข้อคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับยุคสมัยปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เช่น ครูที่สามารถต้องมีลีลาของนักสอน ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ชี้ให้ชัดว่าจะสอนอะไร ชี้แจงแสดงเหตุผล แยกแยะอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ประการที่สอง ชวนให้ปฏิบัติคือสิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและทราบซึ่งในคุณค่า เห็นสมจริง จนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ ประการที่สาม ระวังให้กล้า คือปลุกใจให้คึกคักเกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย หรือยากลำบาก และประการที่สี่ ปลุกให้รำเริงคือ ทำบรรยากาศให้สนุกสนานชื่นแจ่มใสเบิกบานใจ ให้ผู้ฟังชุ่มชื่นมีความหวัง มองเห็นผลดี และทางสำเร็จ (ป.อ.ปยุตโต, หน้า 49-50) เป็นต้น

4. กระบวนการเรียนการสอน

4.1 การปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (Kolb, 1984)

จากผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อได้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเปลี่ยนศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาเป็นความสามารถจริงที่ใช้งานได้ และความสามารถนี้จะไม่คงที่ตายตัว จะเพิ่มหรือลดลงได้ขึ้นอยู่กับบริบทในการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการปรับกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (Kolb, 1984) ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ควรได้รับการปลูกฝังให้มองการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนามากกว่าเชื่อมโยงการเรียนรู้กับรางวัลที่เป็นแรงจูงใจภายนอก จากการวิจัยและการศึกษากรณีศึกษาต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนในระดับนี้มีความพร้อมพอสมควรที่จะยอมรับความคิดเห็น เพราะพวกเขาเริ่มเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ต้องการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง มีโอกาสเลือกสิ่งที่จะเรียน วิธีที่จะเรียนและรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับตน รวมทั้งต้องการเตรียมตัวให้พร้อมทั้งชีวิตการทำงาน การมี ครอบครัว และการเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบชีวิตผู้อื่นมากขึ้น (Dewey, 1963 และ Knowles, 1970, 1990) ผู้สอนหลายคนเคยพูดว่าผู้เรียนที่เป็นเด็กไทยอาจยังไม่พร้อมกับการเรียนการสอนแบบนี้ เพราะมีความคุ้นเคยกับการเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และการทวนซ้ำมาก ๆ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในส่วนลึกของผู้เรียน ผู้เรียนมีแรงจูงใจสูง และควรได้รับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เขาพัฒนา แต่การปรับเปลี่ยนไม่ใช่สิ่งง่าย ผู้สอนจึงต้องมีบทบาทมากในการทำความเข้าใจกับปัญหา ในการปรับเปลี่ยนตนเอง และในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสม ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยต้องการเน้นให้ผู้สอนเห็นความสำคัญของตนเองในสภาพการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป ผู้เรียนที่เรียนแบบเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว จะเอาตัวรอดได้หรือไม่ในสภาพตลาดงานที่มีปัญหาอย่างมากในปัจจุบัน เราต้องฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสารความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ มีความรับผิดชอบ มีทักษะภาษาที่ดี ปรับตัวได้ดีกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Chaffee, 1995) ความสามารถเหล่านี้คงไม่เกิดขึ้นเอง ถ้าไม่ได้รับการปลูกฝังโดยกระบวนการจัดการศึกษาที่ผู้สอนมีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญ

4.2 การปรับรูปแบบการประเมินไปสู่การประเมินที่เน้นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (Harp, 1991 และ Hart, 1994)

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รูปแบบการประเมินผลควรเน้นกระบวนการมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องการประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนควรได้รับความสนใจอย่างจริงจัง เพื่อให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนมองว่าการศึกษาคือการพัฒนา และผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน ควรได้รับโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับรายวิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนควรได้รับโอกาสให้ได้ใช้ภาษาอยู่เสมอ และได้พัฒนาจากระดับความสามารถเดิมของตนเองไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ น่าสนใจ และส่งเสริมโอกาสในการใช้ภาษารวมทั้งการตั้งมาตรฐานการประเมินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วนในอันดับแรก ๆ ทั้งนี้เพื่อหยุดยั้งวิธีปฏิบัติที่ไม่เอื้อต่อการเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การท่องจำเพื่อสอบ รวมทั้งการไม่สนใจกับกิจกรรมการเรียน และการฝึกใช้ภาษา เพราะการประเมินเน้นที่การสอบเป็นสำคัญ

4.3 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น กระบวนการเรียนการสอนต้องมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีลักษณะที่หลากหลาย วิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น คือ สถานศึกษาต่าง ๆ ควรพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองให้อยู่ในสภาพที่พร้อมให้บริการ ทั้งทางด้านผู้สอน ผู้ให้บริการ และแหล่งความรู้ต่าง ๆ ผู้สอนและผู้ให้บริการควรเน้นบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เช่น ควรมีผู้สอนประจำศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้คำแนะนำผู้เรียน โดยคิดเป็นภาระงานอย่างหนึ่งของอาจารย์ หรือเพิ่มบริการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างจริงจัง นอกจากนี้การให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์เสริมการเรียนรู้ก็ควรได้รับการพัฒนาด้วย เช่น บริการให้ยืมไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ หรือการเพิ่มห้องปฏิบัติการภาษาเพื่อฝึกหัดทักษะการฟังและการออกเสียงที่ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนมากขึ้นในการได้เรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเกี่ยวกับปริมาณงานของทั้งผู้เรียนและผู้สอนด้วย เพื่อให้บุคคลทั้งสองฝ่ายที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้นำแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองมาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลที่ยั่งยืนได้

4.4 การปลูกฝังแนวคิดเรื่องบทบาทและความสำคัญของผู้เรียน

ในบริบทของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนต้องถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการปลูกฝังแนวคิดเรื่องบทบาทและความสำคัญของผู้เรียนในการเรียนรู้ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้เรียนเรื่องบทบาทของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาว่าควรปรับเปลี่ยนไปอย่างไรอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส การพูดคุยอาจเป็นรูปการอธิบายเรื่องสำคัญที่ควรรู้ในช่วงโมงแรก ๆ เมื่อมีการแนะนำรายวิชา ผู้สอนจะชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่า หลังรหัสรายวิชาจะมีตัวเลข 4 ตัวตามมา ยกตัวอย่างเช่น รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 5500-115 3(2-2-5) ตัวเลขทั้ง 4 ตัวมีความหมายอะไร และสิ่งนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเรียนของผู้เรียนอย่างไร หรือการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยมีความคาดหวังอย่างไรกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคุณสมบัติที่เหมาะสมที่บัณฑิตพึงมี อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลกได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พยายามสอดแทรกการสอนเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในบทเรียน เช่น ในกรณีที่ผู้วิจัยใช้เพลงภาษาอังกฤษและการตีความหมายเนื้อเพลง ประยุกต์เข้ากับสถานการณ์ของการเรียนการสอน หรือในกรณีที่ผู้วิจัยให้ผู้เรียนพูดถึงเพลงภาษาอังกฤษที่ตนเองชอบฟัง และความหมายที่ผู้เรียนเข้าใจจากเพลงนั้น ๆ ในกิจกรรมเหล่านี้ผู้วิจัยพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่พบกับประเด็นเรื่องการเรียนรู้เสมอ กิจกรรมอีกชนิดหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ทดลองทำเมื่อเทอมที่ 1 ปีการศึกษา 2544 คือการให้ผู้เรียนในกลุ่มที่สอนคุยเกี่ยวกับวิธีเรียนของตนเองให้เพื่อน ๆ ฟัง โดยผู้วิจัยจะให้ผู้เรียนช่วยกันเลือกว่าอยากฟังใครเล่าก่อน โดยปกติผู้เรียนจะเลือกคนที่เรียนเก่งมาพูดก่อน ต่อจากนั้นผู้วิจัยจะให้ผู้เรียนที่เหลือ อาสาสมัครพูดเกี่ยวกับวิธีเรียนของตนเอง และผู้วิจัยจะช่วยผู้เรียนเปรียบเทียบและพูดคุยถึงข้อดีข้อเสียของวิธีการเรียนแต่ละแบบ ในการพูดคุยดังกล่าว ผู้เรียนจะซักถามผู้พูดได้ และผู้วิจัยมีความเชื่อว่าในกระบวนการดังกล่าว ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากกันและกัน มองดูการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนา และตระหนักว่าครูหรือผู้สอนไม่ใช่ที่มาของความรู้เพียงแหล่งเดียว การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสร้างข้อความรู้จากข้อมูลที่มีความหมายกับตนเอง ผู้วิจัยได้ใช้ผลจากการสังเคราะห์ประสบการณ์เหล่านี้ ในการกำหนดหัวข้อของการปฐมนิเทศผู้เรียนในโครงการรับนิสิตด้วยวิธีพิเศษ (ประจำปีการศึกษา 2544 ในวันที่ 13-14 มีนาคม 2544 เวลา 9.00-12.00 น.) ให้ครอบคลุมเรื่องบทบาทของผู้เรียนที่ควรจะเป็นในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ข้อมูลสำคัญของรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 1 ความแตกต่างเรื่อง Usage และ Use ในการใช้ภาษา การ

สาริตยบทเรียน และการพูดคุยกับรุ่นพี่ ซึ่งในหัวข้อสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยได้เชิญผู้เรียนที่เป็นนักเรียนต่างจังหวัดซึ่งอยู่ในกลุ่มวิจัยของผู้วิจัย จากคณะหนึ่งและสอง จำนวน 3 คน มาพูดคุยกับนิสิตในโครงการดังกล่าวเกี่ยวกับเรื่องวิธีการเรียน การใช้ชีวิต และการเตรียมตัวต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เรียนในโครงการอาจซักถามนิสิตรุ่นพี่ได้เมื่อต้องการบรรยากาศในการปฐมนิเทศครั้งนั้นเต็มไปด้วยความเป็นมิตร และความกระตือรือร้น ก่อนการปฐมนิเทศสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้สรุปเรื่องความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนระดับอุดมศึกษา เหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ และในที่สุดผู้วิจัยได้เน้นว่าผู้เรียนคือบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อครอบครัว สถานศึกษา ประเทศชาติ และสังคมโลก ดังนั้นผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะกำกับควบคุมตนเองเพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยยกคำกลอนบทหนึ่งมาประกอบด้วย (ภาคผนวก ท) จากการพูดคุยกับผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในโครงการนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่าการพูดคุยลักษณะนี้มีประโยชน์ น่าสนใจ และน่าจะช่วยพวกเขาให้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

4.5 การพัฒนางานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เพื่อช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถาบันการศึกษาควรดำเนินงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาเป็นระบบเชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษา และมองดูการเรียนภาษาเป็นเรื่องจำเป็นในการสื่อสารมากกว่าการท่องจำเพื่อการสอบให้ได้คะแนนเท่านั้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมั่นใจมากขึ้น โดยไม่พะวงแต่เรื่องกลัวผิด และไม่กล้าใช้ภาษาในปริมาณที่มากพอที่จะทำให้เกิดความคล่องในการสื่อสารและความแม่นยำในการใช้ภาษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย กระบวนการการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีความหลากหลาย น่าสนใจ และให้ทางเลือกกับผู้เรียนในการเรียนรู้มากกว่าการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้ควบคุมแต่เพียงผู้เดียว และได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เพลงสากลเพื่อประกอบการสอนหลายเพลง เช่น Gonna Change the World ของ S Club 7 (เพื่อเน้นว่าผู้เรียนต้องมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง) Hero ของ Mariah Carey และ When You Believe ของ Whitney Houston และ Mariah Carey (เพื่อให้กำลังใจผู้เรียนว่าถ้าเราพยายามเราจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่เราทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะยากหรือยิ่งใหญ่แค่ไหน) และเมื่อผู้สอนใช้เพลงเป็นสื่อการสอน ผู้เรียนหลายคนสนใจเพลงสากลจะทำงานเขียนพิเศษในรูป Learning Log เกี่ยวกับเพลงที่พวกเขาชอบ โดยการนำเสนอเนื้อเพลง พูดถึงความหมายที่พวกเขาเข้าใจ และอธิบายเหตุผลว่าทำไมเขาชอบกิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิดความบันเทิงแล้ว ยังเป็นการเปิดช่องทางสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนอีกด้วย ผู้สอนจะสามารถรู้จักผู้เรียนได้ดีขึ้นจากเพลงที่เขาฟัง รู้ว่าเขาสนใจอะไร มีวิธีคิด และวิธีมองโลกอย่างไร มีพื้นฐานภาษาเป็นอย่างไร ในการตรวจงานในลักษณะของงานเพื่อการเรียนรู้แบบอิสระนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีอ่านเพื่อให้ได้ใจความและเขียนตอบผู้เรียนเพื่อแสดงว่า ผู้สอนสนใจผู้เรียนและต้องการสื่อสารกับผู้เรียน การแก้ไขงานจะเน้นประเด็นหลัก ๆ ที่จะพูดคุยกับผู้เรียนก่อนว่าเป็นประเด็นหลักในการเรียนรู้ทางไวยากรณ์ หรือ โครงสร้างในระยะนั้น เช่น ผู้สอนจะวงที่ผิดเฉพาะรูปกริยาเป็นต้น ส่วนเรื่องคำศัพท์ จำนวนที่ผู้เรียนใช้ผิด ผู้สอนจะแนะนำและขอให้ไปค้นคว้า โดยแนะนำให้ผู้เรียนไปค้นคว้าในพจนานุกรมที่ดีและสมบูรณ์ ที่คำว่า..... เป็นต้น นอกจากนั้น จากแบบสอบถามของผู้เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ผู้เรียนจำนวนมากแสดงความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการที่จะนำวิธีการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ จะต้องอาศัยปัจจัยอื่นหลายประการ

ด้วยกัน ได้แก่ ความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอน และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีขนาดของชั้นเรียน ไม่ใหญ่เกินไป (ประมาณ 20-22 คน) การกำหนดบทเรียนที่จะใช้ให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อเอื้อให้การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ อันจะเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษามากขึ้นทั้งในห้องเรียนและในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ และการประเมินที่เน้นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

1.2 ในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัจจัยเรื่องแรงจูงใจของผู้เรียน นับเป็นสิ่งที่สำคัญที่แฝงอยู่ในปัจจัยเอื้อทุกประการดังที่กล่าวแล้ว การสร้างแรงจูงใจและรักษาแรงจูงใจให้อยู่ในระดับสูงอยู่เสมอเป็นหัวใจที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน แรงจูงใจที่เชื่อมโยงกับสาเหตุภายในตัวผู้เรียน เช่น ความพึงพอใจในความสามารถของตนเอง และการพัฒนาของตนเอง เป็นสิ่งที่การเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน กระบวนการการเรียนการสอนต้องจัดให้มีแรงเสริมแรงจูงใจจากภายนอกด้วย เช่น ผู้เรียนควรได้รับข้อมูลจากผู้ที่อยู่ในตลาดงานในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เรื่องความสำคัญของภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีอภิปราย ซึ่งผู้ใช้บัณฑิตและบัณฑิตที่ทำงานแล้วจะได้มาพูดคุยเรื่องความสำคัญของความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้ดีในตลาดงาน การจัดกิจกรรมพูดคุยระหว่างบัณฑิตที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน และเห็นความสำคัญของภาษาต่างประเทศและผู้ที่ใช้ภาษาได้ดี กับนิสิตปัจจุบัน เพื่อแนะนำวิธีเรียนที่หลากหลาย และอาจใช้ได้ผลกับนิสิตปัจจุบัน ก็อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาของสถาบันการศึกษา อาจจัดให้มีขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในการเรียนภาษาต่างประเทศ

1.3 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ควรเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนในทุก ๆ รายวิชา ไม่ใช่แค่เฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ จาก การพูดคุยกับผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มวิจัยและผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยสอน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนจำนวนมากพบว่า ประสบการณ์ในการเรียนวิชาหลายวิชาไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะการเรียนการสอนเป็นการบรรยายตามบทเรียนที่ผู้เรียนมีเป็นส่วนใหญ่ การเรียนการสอนไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมขณะนั้นกับสิ่งที่เรียนอยู่ การขาดการเชื่อมโยงนี้ทำให้ผู้เรียนมองดูการเรียนรู้เป็นเพียงการเรียนเพื่อท่องจำไปสอบให้ได้คะแนน แต่ไม่ใช่การเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเพื่อแก้ปัญหา เมื่อการเรียน

การสอนเป็นเช่นนี้ ผู้เรียนจำนวนมากจึงเรียนเรื่อย ๆ มักจะไม่เข้าเรียน เพราะพวกเขาคิดว่าการเข้าเรียนเป็นการเสียเวลาที่ไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่ได้เรียนรู้เพิ่ม และมักเลือกจะไปอ่านเอกสารในรายวิชานั้น ๆ เองเพื่อเป็นการเตรียมตัวสอบ ผู้เรียนบางกลุ่มจะเข้าเรียนแต่เนื่องจากการเรียนการสอนไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ผู้เรียนเหล่านี้มักจะคุยกัน หรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การเรียนการสอนแบบที่ผู้สอนเน้นการถ่ายทอดความรู้เป็นสำคัญ จะไม่ทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน นำเบื่อหน่าย และไม่ชวนให้สนใจติดตาม ในความคิดของผู้เรียนส่วนมากแม้แต่ผู้เรียนที่ขยันเรียนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา บรรยากาศในการเรียนที่ไม่ดี จะทำให้ผู้เรียนไม่อยากเข้าเรียน และตัดโอกาสในการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยปิด ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาต้องหันมาทบทวนข้อได้เปรียบของการจัดการเรียนการสอนในระบบมหาวิทยาลัยปิดที่มีชั้นเรียน มีแหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ เพื่อพิจารณาว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ผลบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างไร และได้ใช้ข้อได้เปรียบของมหาวิทยาลัยปิดถึงจุดสูงสุดหรือไม่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การทำวิจัยในลักษณะเดิมซ้ำกับผู้เรียนหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และสรุปเป็นข้อความรู้ที่นำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้
- 2) วิจัยเชิงทดลองและเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสอนที่น่าสนใจทันสมัย เอื้อต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และสร้างความมั่นใจในตัวเองและความคล่องในการใช้ภาษาให้ผู้เรียน เช่น การใช้เพลงภาษาอังกฤษร่วมในการสอนภาษาอังกฤษ (สอนไวยากรณ์ สอนศัพท์ สำนวน และวัฒนธรรม เป็นต้น) บทบาทของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการเขียน Learning Log เป็นประจำ

3) วิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาว่า ผู้เรียนสนใจทำกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทไหนในวิชาภาษาอังกฤษในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำผลมาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) วิจัยด้านการสอนไวยากรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ที่มีพื้นฐานภาษาไม่ดีพอ จะมีปัญหาเรื่องความมั่นใจในตัวเองในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ การเรียนภาษามาเป็นเวลานานหลายปี ไม่ได้ทำให้พวกเขา มีพื้นฐานที่เพียงพอที่จะพัฒนาต่อไปได้ และไวยากรณ์ก็เป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของพื้นฐานที่ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองมีปัญหา

5) วิจัยเพื่อศึกษาว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6) วิจัยเพื่อศึกษาว่า การใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ช่วยลดปัญหาเรื่องการขาดเรียน การมาสาย และการขาดระเบียบวินัยห้องเรียน หรือส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษา หรือสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้หรือไม่